تصوف او عرفان

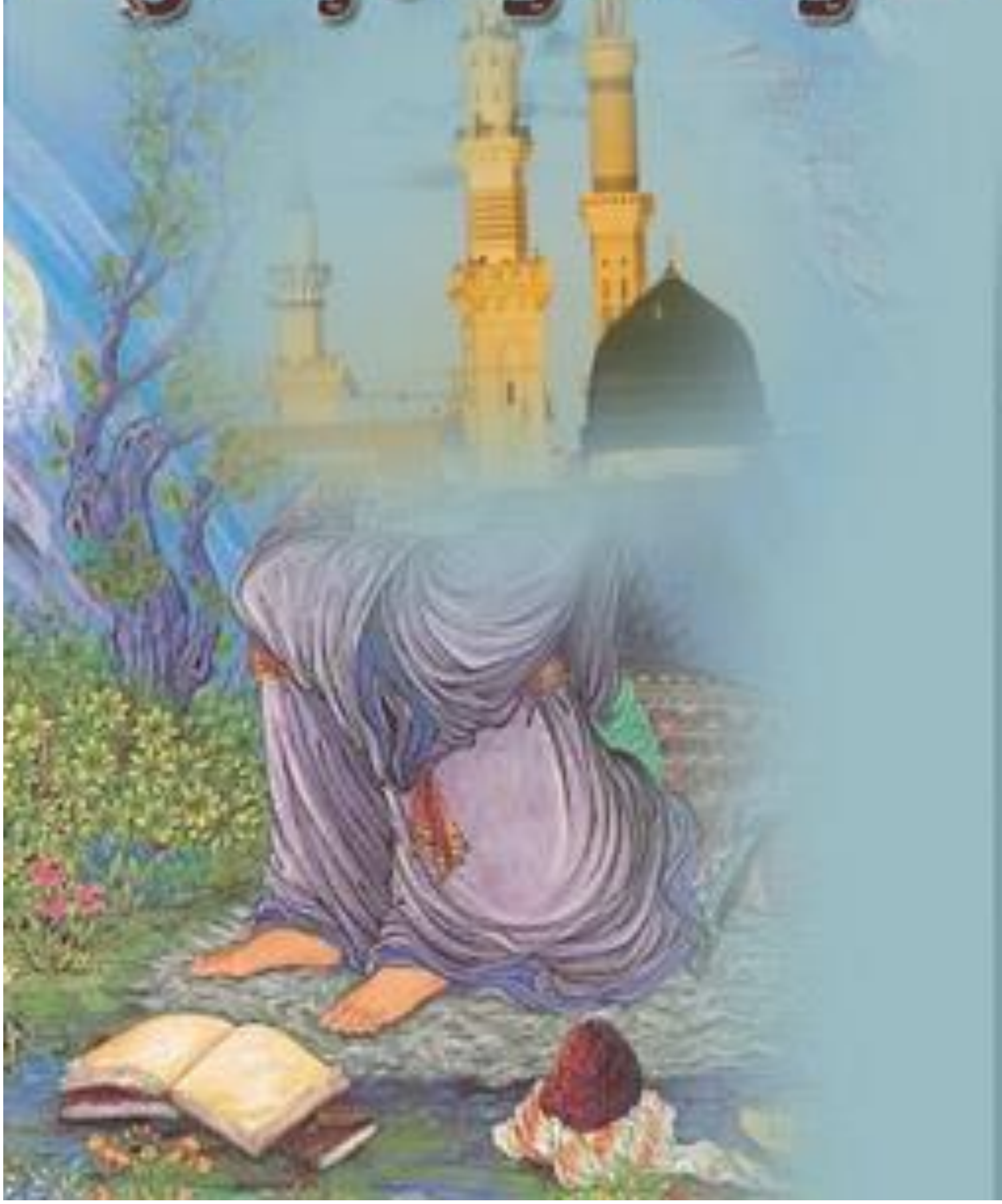

علامه محمد معین الدین ابوالفضل افغاني

Download from: ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Download from: ketabton.com

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||||||

د کـتـاب نـوم:تصوف او عرفان

لیکوال :: علامه محمد معین الدین أبوالفضل

خـــپـرونـکـــی: بېنوا انټرنیټ پاڼه

د چاپ ټول حقوق له لیکوال او بېنوا پاڼې سره خوندي دي.

Download from: ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله وکفی واالصلوة والسلام علی عباده الذین اصطفی امابعدمحترمومسلمانانوورونولکه څرنگه چې تاسی وینۍ چې پراسلام اومسلمانانوباندی له هره طرفه دانکاراواعتراض لاری په موجوده دورکښی راخلاصی سویدی په همدې ابتلا کښی علم طریقت اوتصوف کو م چې داسلام اوداسلامی علوممغزدۍ اوهمدارنگه اولیاءالله هم راشکیل سویدی کوم چې الله ته دورتیرواومقربوبندگانوله جملې څخه څلرمه برخه ده چې نبیان صدیقان شهداءاوصالحین دی کوم چې الله پاک ددوئ په باره کښی فرمایلی دی ،فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین، ځکه چې له یوې خواتصوف ،طریقت اواولیاءالله تش په نامه پیران اومریدان کوم چې په باطن کښی ټگان اودطریقت اوداولیاؤدښمنان دی بدنامه وی لکه چې دهمدغسی ټگانوپه باره کښی مادابیت ویلی دی،

اذکاردلطائفوکه ظاهره بل ته ښه یې،په گیډه کښی سری خفی اخفی وهی په بډه،اوله بلی خوادڅلورومذهبودښمنان وهابیان وغیره پرطریقت اوپرولیانودخدای پاک کوم چې مولانا رومی ددوئ په شان کښی فرمایې،

اولیا راهست قدرت ازاله، تیرجسته بازگرداندزراه،

قسم قسم طعنونه وایې اوله بیحیایې څخه ډکی خبری دتصوف اودولیانوپه شان کښی کوی موږیوځل په خوادبینواپه ویب سائټ کښی دتصوف اوعرفان لړۍ پیل کړی وه خوله بده مرغه څه عوارض ووچی دالړۍ پاته سوه اوبیامحترم خالد هادی حیدری صاحب دمتدینومسلمانانوپه خواهش موږته داخبره عرض کړه چې دالړۍ بیرته پیل کړونودادۍ ستاسی مسلمانانوورونودنفع په خاطرمودالړۍ پیل کړه چې ان شاءالله په دې سلسله کښی به داسی موادووینۍ چې نه به سترگولیدلی اونه به غوږواوریدلی اونه به چاپه خوب کښی لیدلی وی خواول دتصوف داهدافوپه اړه معلومات درکوم ځکه چې دیوشی دحسن اودقبح دپیژندلویوه لاردهغه شی دهدف پیژندل دی،محترمومسلمانانوپه اجمالی ډول چې درته ووایم نودتصوف اوعرفان اودطریقت هدف دانسان تخلیه اوتحلیه ده یعنی دانسان وجوداوباطن له بدواخلاقوڅخه لکه حسد،بغض،بخل،ریا،کبر،عجب وغیره څخه پاکول اودارنگه دانسان وجوداوباطن په ښواخلاقوسره لکه اخلاص،تواضع،حسن نیت ،له خالق اومخلوق سره صحیح تعلق ،وغیره ښائسته کول دی اوپه تفصیلی ډول ئې دنومونی په توگه ځینی مهم هدفونه درته ذکرکوم.

د تصوف اوعرفان له تفصیلی اهدافو څخه لومړئ هدف:

محترمو ورونو! د طریقت او د تصوف له تحلیلي او مفصلو اهدافو څخه ړومبنۍ هدف دادئ چې د انسان د زړه اصلاح وکړي . نو دلته په کارده چې اول په دې ځانونه خبر کړو چې د انسان د زړه اصلاح د شریعت له نظره په څونه اندازه کښي مهم او ضروري کار دئ . د دې لپاره چې د تصوف او طریقت د شان عظمت او فیض او برکت ښه راته واضح سي ،

Download from: ketabton.com

محترمووروڼو داسلام پیغمبر په یوه مبارک حدیث کښي چي امام بخاري ئي د صحیح بخاري په کتاب الایمان کښي ، او امام مسلم ئي په باب� أخذالحلال وترک الشبهات � کښي روایت کړیدئ) فر مایلي دي : اَلا اِن في الجسدِ مُضغَةَ اِذَا صلحتْ صَلَحَ الجسد کُله و اِذا فسدت فسدَالجسد کله اَلَا و هي القلبُ . یعني خبردار اوسئ په دې چي بې شکه په بدن کښي د انسان یوه ټوټه غوښه ده کله چي دا غوښه سمه سي نو ټول بدن سمیږي ، او که دا غوښه فاسده او خرابه سوه نو ټول بدن فاسد او خراب ګرځي خبردار ! دا ټوټه غوښه د انسان له زړه څخه عبارت ده . په دې مبارک حدیث کښي د اسلام پیغمبر د زړه په باب و انسانانو ته عموما ، او و مسلمانانو ته خصوصا دوه قسمه تعلیم ورکړئ دئ : اول دا تعلیم چي د انسان زړه هم سمیږي او هم خرابیږي . دوهم دا تعلیم چي د انسان نور ټول بدن او دارنګه د بدن ټول أعضاء په سموالي او په خرابوالي کي د انسان دزړه تابع دي ، که زړه سم وو نو ټول بدن به ئې سم وي ، او که زړه خراب وو نو ټول بدن به ئې خراب وي .

دارنګه په یوه بل مبارک حدیث کښي چي په مشکوة شریف کښي ئې ذکر راغلئ دئ داسلام پیغمبر فرمایلي دي : بې شکه دغه زړونه د انسانانو په دې ډول زنګ نیسي لکه څنګه چي أوسپینه � حدید� زنګ نیسي ، په اصحاب کرامو کښي یوه سړي له ده مبارک څخه پوښتنه وکړه چي ای دخدائ رسوله ! دغه زړونه چي زنګن سي یعني د ګناهونو او رذیلو اخلاقو په وجه نو بیا به په کوم شي سره دغه زنګن زړونه بیرته صفا کیږی ؟ د اسلام پیغمبر په جواب کښي ورته وفرمایل : چي د مرګ په ډیره یادونه سره ، او په تلاوت دقران کریم سره.

دارنګه په یوه بل مبارک حدیث کښي چي په مشکوة شریف کښي ئې روایت سوئ دئ ، حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي : خبردار ! هرشي لره یو صفاکونکئ سته او د انسانانو د زړو صفاکوونکئ د الله �جل جلاله � ذکر دئ . همدا سبب دئ چي د طریقت په سلسلو کښي د� نقشبندیې � طریقې استاذان په اول نوبت کښي و مرید ته د قلبي ذکر وظیفه ورکوي ، مولانا �جلال الدین رومي رحمه الله � په مثنوي شریف کښي په دې ارتباط داسي فرمایلي دي :

آئینه کز زنګ و آلایش جدا است پر شعاع ِ نورِ خورشیدِ خدا است

یعني دکوم انسان چي د زړه هنداره له زنګو څخه د بدو اخلاقو او اعمالو جلا او پاکه وي نو هغه به د الله �جل جلاله� له تجلیاتو او أنوارو څخه ډکه وي .

ومن الله التوفیق

Download from: ketabton.com

محترمو ورونړو دتصوف او عرفان په تیره برخه کي موږ وتاسي ته دطریقت ړومبنۍ هدف چي عبارت دی له اصلاح څخه دزړه بیان کړ ، اوس د طریقت د دوهم هدف او غرض په بیان شروع کوو ۰

د طریقت دوهم هدف دادئ چي له انسان څخه په اعمالو کي دنیت خرابي لیري سي او انسان په ټولو اعمالو کي دښه نیت خاوند وګرځي په دي ډول چي انسان هر شرعي عبادت او عمل کوي نوپه هغه نیت سره یې وکړي کوم چی همدغه عبادت او عمل دهغه تقاضا کوي قدرمنوورونړولکه څنګه چی بزرګانودطریقت اوشریعت ذکرکړی دی چی طریقت دشریعت خادم دی په حاق دواقع اونفس الامرکښی همدغسی خبره ده ځکه هرحکم چی شریعت صادرکړی وی نوتصوف اوطریقت په دي باره کښی زیاتایستلی اوباسی یی چی مسلمان دهغه حکم وداسی عملی کولوته چمتوکړی چی په اعلی درجه عملی کول وی،چی ددي یوه بیلګه په ړومبۍ برخه کښی دتصوف اوعرفان تیره سوه اودوهمه بیلګه یې داده په دي برخه کښی وتاسی ته ترتحقیق لاندی ده په خلاصه ډول بایدووایم چی شریعت پردي خبره باندی په اخیره درجه کښی تاکیداوټینګارکړیدۍ چی مسلمان چی هرشرعی عمل کوی نوضروربه په هغه کښی د ده نیت صحیح وی اوبا الفرض که یومسلمان یوشرعی عمل په فاسدنیت سره وکړی نوعمل یې باطل دی اوودته به ددغه فسادجزا هم ورکړه کیږی مطلب دشریعت له نظره په اعمالو کښي د نیت ښه والئ په اول قدم کښي ضروري ګڼل سویدئ ، او د عمل او عبادت ثواب او صحت الله جل جلاله پر نیت باندي موقوف ګرځولئ دئ ،لکه چی داسلام پیغمبر په یوه متفق علیه حدیث کښي فرمایلي دي (انماالاعمال بالنیات وانمالکل امرء مانوی) یعني بې شکه خاص دا خبره ده چي عملونه تر نیتو پوري تړلي دي ، او هرسړي لره به هغه شئ پلاس ورځي کوم چي ده یې نیت کړئ وي ۰ دغه مبارک حدیث په دي سبب د اسلام پیغمبر وخلګو ته وفرمایه چي یو نفر چي د<مهاجر ام قیس په نامه یاد سوئ دئ په مکه شریفه کښي ویوي ښځي ته چي په ام قیس سره مشهوره وه راغئ او ورته یې وویل چي له ما سره نکاح وکړه ! هغې ورته وویل : چي زه له مکي څخه ومدینې ته په هجرت روانه یم نو که ته هم هجرت راسره کوي نو بیا زه هم نکاح در سره کوم ، نوبیا دغه سړئ هم و مدینې ته په هجرت راغئ خو په دي نیت چي دغه ښځه لاس ته راولي ، نو کله چي د اسلام پیغمبر له دغه حاله څه خبر نو یې دغه مبارک حدیث وفرمایو ، په دي مبارک حدیث کښي دا مضمون هم راغلئ دئ چي نو دچاکه هجرت وخدائ او ورسول ته وو نو دخدائ او د رسول په نزد هم دده هجرت و خدائ او رسول ته بلل کیږي او هجرت یې مقبول دئ ، او د چا چي هجرت و دنیا ته وو چي حاصله یې کړي ، او یا یې و ښځي ته وو چي په نکا ح ئې کړي ، یعني په هجرت کښي یې نیت د دنیا یا د ښځي کړیوو نو دخدائ په نزد دده دغه هجرت وهغه شي ته بلل کیږي کوم چي ده یې نیت کړئ وي او په الهي در بار کښي کوم ارزښت او مقبولیت نه لري ۰

محترمو ورونړو ! څموږ د امام اعظم رحمه الله د مذهب مطابق کوم اعمال چي اعمال مقصوده بلل کیږي دهغو صحت او په هغو عملو سره ثواب ګټل دواړه پر صحیح نیت باندی موقوف دي ۰ اعمال مقصوده لکه لمونځ ، روژه ، زکات ، حج ۰ او کوم عملونه چي له مقصوده عملو څخه نه وي لکه اودس ، نو دهغوئ صحت پر نیت باندي

Download from: ketabton.com

موقوف نه دئ ، او ثواب حاصلول د هغو عملو په ذريعه پر نيت باندی موقوف دئ٠او په یوه عمل کي چي د ډيرو شيانو نيت سړئ وکړي نو د هر نيت په بدل کي ثواب ورکيږي ، د مثال په ډول يو سړئ ومسجد ته ځي نو په دغه تگ کښي د جماعت د لمانځه نيت وکړي او دارنگه د مسلمانانو ورونو دملاقات نيت وکړي ، اود مسلمانانو کليوالو د جوړ او ناجوړ د پو ښتني نيت وکړي ، او دارنگه نور ښه نيتونه وکوي نو د دغو ټولو نيتو اجر او ثواب الله تعالی ورکوي ، او که يواځي د جماعت د لمانځه نيت وکوي نو بيا يواځي د جماعت د لمانځه د نيت ثواب ور کول کيږي ٠ په هر حال په طريقت کښي د طريقت د استاذانو دوهم هدف دادئ چي مسلمانان له فاسدو ، او خرابو نيتو څخه وژغورل سي او په ټولو طاعتو ، عبادتو ، او عملو کښي د صفا او ښه پاک نيت خاوندان وگرځي ٠ د اسلام پيغمبر فرمايلي دي : نيت المؤمن خير من عمله يعني د مومن او مسلمان سړي نيت دده تر عمل بهتر دئ ٠ په شريعت کښي دا مسئله هم سته چي که يو بې وسه مفلس سړئ په زړه کښي په ټينگه سره داسي نيت او اراده راوگرځوي چي کاشکي ما يو ارب روپۍ درلودلای او دغه ټولي مي دخدای د رضا لپاره صرف کړي وای او دخدای ج په نزد دئ صادق وي په دغه نيت کښي نو الله پاک وده ته د هغومرو روپو چي دخدائ جل جلا له لپاره صرفي کړای سي ثواب ورکوي ٠ محترمو د تصوف اوعرفان او طريقت دوهم هدف دادی چی دحسن نيت په داسي شرافت سره انسان شرافت مند وگرځوي کوم چی شريعت وهغه ته ددونه زيات تاکيدپه نظرسره کتلی دی٠

Download from: ketabton.com

محترمو ورونو دتصوف اوطريقت له عمده اومهمواهدافوڅخه دريم هدف دادی چی سالک اومريدودي ته هڅه وی چی په شپږقسمه مرابطومشرف سی اوپه عمل کښی ئې راولی اوکله چی یوانسان دغه شپږقسمه مرابطي عملی کړی نودی دالله په دغه حکم سره ،چی ياايها الذين آمنوا ادخلوافی السلم کافة،مل کونکی وګرځېدئ اوکامل مومن اومسلمان ورڅخه جو ړسو دغه شپږ قسمه د مرابطي کومی چی بيان بې په راتلونکو برخوکښی ان شاء الله درته راسی په دې خاطر د طريقت مشائخو �رحمهم الله � وضع کړي دي چې په مريدانو کښي داللہ پا ک ويره اوله الله څخه ډارددوئ په زړونووکښی دغريزې قوې په شان راسخ وګرځی اودارنګه ئې دددغومرابطوپه وضع کښی دامقصددی چی په سبب دعملی کولوددغومرابطوپه سالکينوکښی د دې ملکه ، او قوه پيدا سي چي بيا دوی و کولائ سي چي خپل ځانونه او نفسونه له �هوا� يعني له نفسي ناروا خواهشاتو څخه په سهولت او اساني سره وساتي ،ځکه لکه څرنګه چي له الله (جل جلاله) څخه ويره په انسان کښيد دغو شپږ قسمه مرابطوپه وجه قوی کيږی اوپيداکيږی ، دارنګه دغه شپږ قسمه د مرابطې د عملي کيدو په صورت کښي انسان په ترک د هوا ، او په منع کولو د خپل ځان د نفس د ناروا خواهشاتو څخه موصوف ګرځوي ، او دغه دواړه صفتونه يعني خوف له الله څخه او منع دنفس له هوا څخه ــ هغه عظيم بنيادي صفتونه دي چي الله پاک مَدار د دخول د جنت ګرځولي دي ، لکه الله (جل جلاله) چي فرمايلي دي : {و أما مَن خاف مَقام ربه ونهى النفس عن الهوى ، فإن الجنة هي المأوى } يعني هر څه چي هغه څوک دی چي ويريدلئ وي ـــ يعني په دنيا کښي ـــ له دريدو دده په حشرګاه کي لپاره د حساب د � رَب �دده ، او منع کړئ يې وي ده نفس خپل له ناروا خواهش څخه نو بې شکه جنت خاص همداجنت ځائ د ورتللو دده دئ .

محترمو ورونو ! � هوا � په لغت او زبان د عربو کښي و سقوط يعني لويدو ته ويل کيږي ، او په شريعت کښي هوا ـــ ميلان ته د نفس ويل کيږي و يوه ناروا او نامناسبه کار ته ، و دغه ميلان د نفس ته ځکه هوا ويله کيږي چي دغه راز دنفس ميلان چي يو څوک عملي کوي نو دغه څوک په دنيا کښي له لوړ مقام څخه و ډير کښته او خسيس مقام ته رالويږي ، او په آخرت کښي به د دوږخ په کندو کښي لويږي . حضرت ابو بکر ورّاق �رحمه الله � فر مايلي دي : چي په د نيا کښي تر هوا خبيث شئ الله (جل جلاله) نه دئ پيدا کړئ . د اسلام پيغمبر په يوه مبارک حديث کښي ـــ چي بيهقي يې روايت کړئ دئ ـــ فرمايلي دي : چي درې خويونه هلاکونکي دي ، يعني که په انسان کښي موجود سي نو انسان په دنيا او آخرت کي برباده وي ، د اسلام پيغمبر اول له دغو درو خويو څخه ادا خوئ ذکرئ دئ چي انسان د نفس د هوا تابعداري کوي . د طريقت علماوو ترک د هوا ، او نفس را منع کول له تر سره کولوڅخه د ناوړو خواهشاتودنفس درې قسمه کړئ دی : اول قسم دادئ چي انسان له هغو عقيدو څخه ځان و ساتي چي په ښکاره ډول له قرآني اياتو څخه ، او له نبوي أحاديثو ، او إجماع څخه مخالف وي ، دا هغه قسم ترک د هوا او خواهش نفساني دئ چي ددې په وجه انسان �سُني � بلل کيږي ، او که په انسان کښي دغه صفت مو جود نه وي نو بيا دغه انسان يا شيعه ، يا وهابي ، يا سلفي ، اويا بل قسم مبتدِع بلل کيږي او سني نه ورته ويل کيږي

Download from: ketabton.com

. او دوهم قسم ترک د هوا دادئ چي انسان په دي ډول وي چي دغه دريِ صفته په ده کښي موجود وي اول دا صفت په ده کښي موجود وي چي کله دده په زړه کښي اندېښنه د يوې گناه پيداسي نو في الحاله يې د خدائ تعالى حساب ورپياد سي ، او له دغي گناه څخه منع و کړي . دوهم دا صفت په ده کښي موجود وي چي هر هغه شئ چي دهغه په روا والي کښي و ده ته شک او شبهه پيدا سي نو هغه کار پرېږدي ، چي د نبي عليه السلام په مبارکو حديثو کښي و دغه ته ترک د مشتبهاتو ويل سوئ دئ . دريم داصفت پکښي موجود وي چي له هر هغه مباح او روا کار څخه هم ځان ساتي چي له سرېي سره دا انديښنه پيدا کيږي چي که دغه کار وکړم نو خدائ ناخواسته د دي کار په وجه به په يوه نارواکار اخته سم او اعلى قسم د ترک د هوا دادئ چي له انسان څخه نفساني هوا پر مخ ليري سي ، په دي ډول چي دده او دده د نفس مطلب او مقصد هغه شئ و گرځي کوم چي الله پاک په راضي کيږي ، او الله تعالى يې له ده څخه غواړي ، لپاره د حاصلولو د دغه مقام صوفيه رحمهم الله� د � لا إله الا الله � ذکر په کثرت سره تکراره وي ، ا و دغه مبارکه کلمه په شباروز کښي په زرهاوو واره وايې ، سره له دي چي د ويلو په وخت کښي د کلمې په معنى کښي د � لا مقصود الا الله � ملاحظه په زړو کښبي کوي . (مجدد الف ثاني شيخ أحمد سرهندي رحمه الله)فرمايلي دي : إن العبدَ مادام في هوى نفسه فهو عبد نفسه مطيع الشيطان { يعني بې شکه يو بنده چي تر څو پوري د نفس په هوا کښي را گير وي نو دئ بنده د خپل نفس دئ ، او فرمانبرداره د شيطان دئ ، او دغه ډير لوئ دولت يعني ـــ چي ليري کول د هوى د نفس دي له ځان څخه په کامل ډول ـــ د طريقت له مخي هلته و انسان ته حاصليږي چي انسان په ولايت خالصه او په فنا اکمله او په بقا اکمله سره مشرف وگرځي ،اوکله چي سالک او صوفي په دغه مقام سره مشرف سي ، نو دغه خصلتونه الله پاک دده نصيب کوي : اول رضا په قضا د الله (جل جلاله) ، دوهم دا چي کوم تکليف او مشقت وده ته ورسيږي نو دده په سينه کښي هيڅ تکليف او تنگي نه پيدا کيږي ،اوکه ددغه مصيبت دليري کيدو لپاره دعا کوي نو له دي وجهي يې نه کوي چي له دي مصيبت څخه دئ تکليف محسوسوي ، بلکه له دي وجهي يې کوي چي الله پاک د دعا په کولو او د عافيت په غوښتلو سره و بندگانو ته امر کړئ دئ ، دريم دا چي په دغه مرتبه کښي صوفي په اختيار سره د الله تعالى بنده گرځي لکه څنگه چي دئ بنده دئ دالله پاک په تسخير او په استرار سره ، څلرم داچي په دغه وخت کښي شيطان دده د بې لاري کولو لپاره هيڅ لار نه سي پيدا کولائ ، مگر که په نادر او په شاذ ډول سره يوه لار ورته پيدا کړي ، پنځم ٥ دا چي په دغه وخت ښي صوفي د الله پا ک د دغه قول مصداق گرځي چي : (إن عبادي ليس لک عليهم سلطان و کفى بربک وکيلا] . شپږم دطريقت له مخي په دغه وخت کښي وده ته�رَجُل �يعني سړئ ويل کيږي ، گواکي تر دې له مخه دغه سړئ ماشوم دئ ، لکه چي (شيخ اجل مولانا يعقوب چرخي رحمه الله) فرمايلي دي : چي بې شکه هيڅ يو سړئ د سړو و درجې ته نه رسيږي تر څو چي د نفس له هوى څخه خلاص نه سي .، اوم ٧ داچي په دغه وخت کښي بنده حقيقي مؤمن گرځي ، لکه چي د اسلام پيغمبر په يوه حديث کښي ـــــ چي امام بَغوي ئي په شرح السنة کښي روايت کړيدئ ،ا و امام نووي په خپل اربعين کښي ويلي دي چي دا صحيح حديث

Download from: ketabton.com

دئ ـــــ فرمايلي دي : لا يؤمن أحدكم حتى يكونُ هواه تَبَعا لِما جئتُ به � يعني نه سي گرځيدلاۍ حقيقي مؤمن هيڅ يو له تاسي تر هغه پوري چي سي خواهش د نفس دده تابع دهغه چي راتگ کړيدئ ما ، يعني د خداۍ له لوري

Download from: ketabton.com

محترمووروڼو ! په دریمه برخه کښی موږدشپږقسمه مرابطوذکرکړی ؤاوس ئې تفصیل درته کوم خوپه دې برخه کښی دمرابطې داول قسم کوم چی مشارطه ورته ویله کیږی تفصیل کوم خوږومبی ودؤوخبروته فهم وکړی، اوله خبرداده چي دطريقت اودتصوف چي کوم هدفونه دي نوپه هغوی کښي ترټولو ډیرمهم هدف دغه شپږ قسمه مرابطې دي

چي تفصيل به يې درته راسي ، او په کار دئ چي(ام الأهداف) يعني د طريقت دټولو مقاصدو او أهدافو مور ورته وويله سي ، هر مسلمان ته ډير ضروري دئ چي ددغو مرابطو تفصيل په ډير غور سره مطالعه کړي ، او په ياد يې کړي

.دوهمه خبرداده چي دطريقت علماؤ ددغومرابطو اخذ له دې قوله د الله (جل جلاله) څخه کړئ دئ چي الله پاک فرمايلي دي : {ياأيهاالذين آمنوا إصبروا و صابروا ورابطوا} يعني اې هغه کسانو ! چي ايمان يې ر اوړئ دئ صبر کوی، يعني پر طاعت او عبادت باندي ، او له ګناه او ناروا کارو څخه ، او پر سختيو او مصيبتو باندي ، او غلبه کوی په صبرکولو کښي پر مقابل طرف خپل چي له دين څخه دباندي خلګ دي ، يعني پر نورو خلګو بايد تاسي هميشه په صبر کولو کښي پر هر قسم سختيو باندي غالبه ياست ، او مُرابطه کوی . ددغه مبارک ايت په اخير کښي د� رابطو� لفظ له (مرابطة) څخه جوړ دئ د طريقت علماؤ له دغي اخيري کلمې څخه دغه شپږقسمه مرابطې رايستلی دی امام غزالی د ورابطوا دجملې تفسيرپه دې ډول کړيدی، فرابطواانفسهم اولاً بالمشارطة ثم بالمراقبة ثم بالمحاسبة ثم بالمعاقبة ثم بالمجاهدة ثم بالمعاتبة،فكانت لهم في المرابطة ست مقامات انتهی، محترمووروڼودغه شپږقسمه مرابطې په دې ترتيب دی ، اول مشارطه ، دوهم مراقبه ، دريم محاسبه ، ۴ معاقبه ، پنځم مجاهده ، او شپږم معاتبه ، چي تفصيل او بيان يې په دې ډول دئ : اول دمشارَطې تفصيل :

محترمو وروڼو ! مَشَارَطَه ودې ته ويله کيږي چي هر وخت چي مسلمان سهار راکښيني او د سهار له لمانځه څخه فارغ سي نو ده ته په کار دئ چي يو ساعت يعني يو لږ وخت خپل زړه له نورو فکرو څخه فارغ کړي ، او وخپل نفس ته دا ډول ووايي : چي اې ځما نفسه دآخرت لپاره دلته په دنيا کښي ځما سرمايه فقط اوفقط دغه ځما عمر دئ که لږ وو او که ډير ، او هر وخت که ځما دغه عمر پاې ته ور سيدئ نو ځما دآخرت راس المال او سرمايه ختمه سوه ، او نور بيا زه د آخرت لپاره يو داسي عمل نه سم کولاې چي بيا د هغه ګټه تر لاسه کړم ،او دا اوس نوي ورځ ده چي الله پاک ځما اجل ځنډه ولې دئ ، او زه يې د دغي ورځي په سهارکښي ژوندئ راپورته کړم ، که په شپه کښي الله پاک ځما روح قبض کړيواې نو بيا به مي دغه ورځ له لاسه وتلي واې ، نو اې ځما نفسه ! ، او اې ځما سترګو اوغوږو ! ، او اې ځما د بدن ټولو أعضاوو ! ، اواې ځماعقله او ځما حواسو او د بدن ټولو قواوو ټول خيال کوی چي دغه ورځ درڅخه ضايع نه سي . په خلاصه ډول مسلمان بايد هر سهار له لمانځه څخه وروسته له خپل ځان سره دغه سوچ ،

Download from: ketabton.com

او فکر باید پوخ کړي چي دغه ورځ چي ماته بیا خدائ پاک �عزوجل� مهلت دژوند پکښي راکړ باید عبث يې تیره نه کړم ، او ځما دبدن له هري عضوي څخه چي کوم دخیر او د نیکۍ کار صادریدلائ سي هغه کار باید وکړم ، او چي کوم کار د بدۍ ورڅخه صادریدلائ سي له هغه څخه باید ځان وساتم ، د مثال په ډول دا فکر له ځانه سره ووهي چي دغه خوله او ژبه چي ماته الله راکړیده ، او ددې صلاحیت هم الله پاک پکښي ایښئ دئ چي خیر او نیکي ورڅخه صادره سي لکه دقرآن کریم تلاوت ، د الله جل جلاله ذکر ، ومسلمانانو ته د سمي لاري ښوونه ، اوداسي نور . اودا صلاحیت يې هم پکښي ایښئ دئ چي بد ورڅخه صادر سي لکه غیبت ، درواغ ، بُهتان ، دنمیمت او شیطانت خبري ، د دروغو شاهدي ، و خلگو ته بد رد ویل اوداسي نور ، نوزه باید خپله دغه خوله او ژبه په دغه ټوله ورځ کښي ـــــ چي ځما د دي شیرین عُمر یوه برخه ده ، او دا معلومه هم نه ده چي دا به ځما د عمر اخیري ورځ وي او که به مي عمر یو څه لاپاته وي ـــــ دخیر په کارو کښي کار کړم ، او له بدو کارو څخه يې وساتم .

په یوه حدیث شریف کښي ـــــ چي صا حب دمشکوة او نورو يې روایت کړیدئ ـــــ راغلي دي : چي هر سهار دانسان د بدن ټول اندامونه د انسان وژبي ته د خدائ روۍ نیسي چي خیال کوه که ته سمه چلیدلي نو موږ ټول سم چلیږو ، اوکه ته چپه و چلیدلې نو موږ دي ټول بې لاري کړلو . محترمو ورونو! ودغه ته مشارطه ویله کیږي ، او دغه د مشارطې بیان دئ.

Download from: ketabton.com

محترمو مسلمانانودتصوف اوعرفان په تیره برخه کښې ماتاسی ته دمرابطې داول قسم چې مشارطه ورته ویل کیږی بیان وکړاوس په دې برخه کښې دمرابطې د دوهم قسم چې مراقبه ورته ویل کیږی بیان درته کوم محترمواولیا ء کرام اودطریقت استاذان دمریدانو اودمسلمانانوداصلاح دپاره ودوئ ته له مشارطې څخه وروسته دوهم تعلیم دمراقبې کوي ،مراقبه چې په اسانه طریقه زه وتاسی ته دروښیم نوباید و وایم چې دمشارطې کوم چې دمرابطې اول قسم دی اودمراقبې کوم چې دمرابطې دوهم قسم دی مثال داسی دی لکه یو امیر بادشاه اوحکیم چې یوچاته یوه وظیفه ورسپاري نوورته و وایې چې ګوره دغه وظیفه به پدغه طریقه ترسره کوې اوله دغې طریقې څخه به مخالفت نه کوې دادمشارطې مثال دی کومه چې ودېته ویله کیږي چې مسلمان دسهار له لمانځه څخه وروسته یوڅه وخت تنهاکښینی اوخپل ځان او وخپلی خولې ته اودبدن وټولو اندامونه داو وایې چې ای ځما ځانه ای ځما دبدن اعضاووداچې نن زه سهار بیاژوندی راکښینستم داپرماباندی داالله پاک لوی فضل وسو چې ځماژوند ئی رادراز کړاود دې موقع ئی راکړه چې داخرت دپاره خواری وکاړم نوباید پدغه ورځ کښې دخیرکارونه وکړم اودبدو کاروڅخه ځان وساتم اودمراقبې مثال دادی چې یوحکیم ویوچاته یو وظیفه ور وسپاری اوهدایت اوتوصیه ورته وکړی وروسته بیا دشالخوا پسی ګوري چې ایا دغه ځما وظیفه دارځما دهدایت مطابق اجرا آ ت کوي اوکې نکوي ځکه که امیر دشالخوا پخپلو وظیفه دارانوپسی ګوري نوکه ئی بالفرض وغله ته وظیفه ورسپارلې وي نودهغه غله څخه شریف اوامین سړئ جوړیږي اوکه دشا لخوا فهم اوفکرنه پسی کوي نوله بزرګو وظیفه دارانوڅخه به اخیرغله جوړسی دارنګه کله چې هرانسان هرسهار وخپل ځان اونفس ته دخیرتوصیه وکړي نوله دې څخه وروسته چې بیا په عمل اوکارشروع وکړي نوباید په خپل ځان اودخپل ځان په ټولواعضاوو اواندامویسی ګوري چې ایا ځما دسهارني نصیحت اودستورمطابق کار روان دی اوکه نه دی ځکه هرانسان چې وخپل نفس ته متوجه نه وي اودخپل نفس مراقب نه وي اود دې خیال اوسوچ نه وي ورسره چې الله جل جلاله ځما هرڅه وینی اوالله پاک وماته اوځما وهرڅه ته حاضراوناظر دی نوبیا د ده نفس طغیان سرکښی اوفسادکوي حاصل دادی چې مراقبه له دووشیانوڅخه عبارت ده اول شئ دادی چې انسان وخپل ځان ته متوجه وي چې کوم یونالایقه کار ورڅخه و نه سی اویا یولایق کارورڅخه پاته نه سی البته دکسلت اودسستی اودغفلت اودبې غوری په وجه اودوهم شئ دادی چې انسان په هرکارکښې ودېته متوجه وي چې الله جل جلاله ماوینی که زه ښه کار کوم اوکه بد کار کوم الله جل جلاله وماته حاضر اوناظردی دقران کریم دایاتو اودنبی علیه السلام دحدیثواودارنګه د دین دبزرګانو داقوالو له مخی دمسلمان دپاره مراقبه یوسترضروری عمل دی ،

من ارادالاستقصاء فعلیه بالاحیا ء

Download from: ketabton.com

محترمو ورونړو ! دمرابطې دریم قسم �محاسبه بعدالعمل �ده یعني له خپله نفسه سره حساب کول وروسته له عمل اوکارڅخه ،دمحاسبې تحلیل اوبیان کښې ددوو(۲) شیانو تفصیل درته کوم اول دمحاسبې د حقیقت اودمعنی تفصیل دوهم دمحاسبې دفضیلت اودشرعي ارزښت تفصیل .

محترمو ورونړو! لکه څرنګه چې دمشارطې په بحث کې داخبره ذکر سوه چه هرمسلمان ته پکارده چه باید دئ هرسهاردورځې په سرکښې بایدداسي وخت ولري چه وخپل نفس ته اوو خپل ځان ته دخیر تو صیه وکړي ،دارنګه وهر مسلمان ته داهم پکار ده چه هره ورځ چه تیره شي نو دورځې په اخیر کښې باید داسې وقت ولري چه په هغه وقت دئ له ځانه سره ددې حساب وکړي چه په دغه ورځ کښې چه تیره سول ما کوم کوم نیک کارونه وکړل، او په څه طریقه مي وکړل . ایاپه دغه ورځ کې خو به له ما څخه دالله په بندګې کښې کوم تقصیر له ما څخه نه وي سوي ،اودارنګه په دې کښې فکر ووهي چه په دې تیره ورځ کښې خو به له ماڅخه کومه ګناه نه وي صادره سوې . بیا که چیري له خپله نفسه سره په دغه محاسبه کښې کوم د یني نقصان په نظر نه ورغئ نوبایدپه زړه کښې خوشحاله شي ،اوکه یې په کوم نقصان او تقصیر په عبادت کښې دخدائ علم راغي نوباید پریشانه سي اوتوبه ګار سي اودهغه نقصان جبیره وکړي ودغه ته محاسبه بعد العمل ویله کیږي.

دامحاسبه داسي مثال لري لکه یو تاجرچه له خپلو شریکانو سره په کال کې او یا په میاشت کښې حساب کوي لپاره ددې چه د تیرکال دتجارت ګټه اوتاوان معلوم کړي . دمحاسبی فضیلت او شرعې اهمیت :محترموورونړو! له خپل نفسه سره حساب کول له اسلا مي اعمالو څخه یو بل ډیرمهم اوضروري عمل دئ الله پاک فرمایلي دي : (یاایهاالذین امنوااتقوالله ولتنظرنفس ماقدمت لغد) یعني ائ هغو کسانو چې ایمان یې راوړئ دئ وویریږی له الله (جل جلاله) څخه ،او ودي ګوري هرنفس و دې ته چې څه مخکي لیږلي دي ده لپاره د سبا ،یعني هر نفس دي په دې کښې سوچ او فکر کوي چې ایا د قیامت د ورځې لپاره ما کوم څه کړیدي او که مي نه دي کړي ،اوکه مي کړیوي نو ایا داسي څه مي کړي دي چې د هغه څه په سبب الله (جل جلاله) راڅخه راضي سي ،اوجنت مي نصیب سي ،او دآخرت له عذابو څخه خلاص سم . او که مي پرعکس او خلاف ددې نورڅه کړي دي . په دغه مبارک آیت کښې الله پاک په دغه قول کښې چې �ولتنظر نفس ما قدمت لغد�و همدغې� محاسبې بعد العمل � ته اشاره فرمایلې ده ،اوبندګان یې په دې سره امر کړیدي چې دوی هروخت باید له خپله نفسه سره حساب کونکي وي . حضرت عمر �رضي الله عنه � فرمایلي دي : (حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا، وزِنوهاقبل أن تُوزَنوا) یعني حساب کوی ! له نفسو خپلو سره له مخه تر دې چې حساب درسره کړکیږي له تاسي سره ــــیعني دقیامت په ورځ ــــ او تلی نفسونه خپل له مخه تر دې چې تلل کیږی تاسي ـ یعني د قیامت په ورځ ـ . همدارنګه روایت دئ چې حضرت عمر به هره شپه خپلي دواړي پښې په � دُره � وهلې ،او و خپل نفس ته به یې ویل چې : کوم څه دي په نن ورځ کښې د آخرت لپاره وکړل ؟ ؟ . همدارنګه حضرت مَیمُون بن مِهران فرمایلي دي چې : هیڅ یو بنده له متقیانو څخه

Download from: ketabton.com

نه سي شمیرل کیدلائ ،ترهغه پوري چي دَئ له خپل نفس سره داسي محاسبه عادت و نه گرځوي چي هغه سخته وي تر محاسبې د یوه شریک له بل شریک سره چي په تجارت کښي ورسره شریک وي .

هم دارنگه روایت دئ چي حضرت أبو طلحه �رضي الله عنه �په حال د لمانځه کښي په یوه مرغه مشغول سو ،یعني یو مرغه يې ولیدئ او په هغه کښي يې سوچ بندسو،اوپه دې وجه يې په حضور د زړه کښي خلل راغلئ . نو ده مبارک په بدل کښي ددغه کار یو باغ د الله (جل جلاله) درضا لپاره صدقه کړ* .

Download from: ketabton.com

د مرابطې څلرم قسم:

محترمو ورونو ! د مرابطې څلرم قسم �معاقبة النفس � ده ،يعني سرزنښت او عذاب ورکول و نفس خپل ته . تفصيل او توضيح ددغه څلرم قسم په دې ډول ده : چې کله انسان له خپله نفسه سره محاسبه وکړي ،او له نفسه سره د حساب کولو په نتيجه کښې انسان په دې اګاه سي چې ځما له نفس څخه فلانی ګناه ،يا فلانئ تقصير په عبادت کښې د الله پاک صادر سويدئ ،نو په دغه وخت کښې و دغه انسان ته په کار ده چې و خپل نفس ته سرزنښت او سزا ورکړي . په دې ډول چې خپل نفس ملامت کړي ،او و دې ته يې متوجه کړي چې له سوي ګناه او تقصير څخه توبه ګار سي ،او ويو داسي نيک کار او نيک عمل ته مخ ورواړوي چې د تير تقصير جِبران په وسي .

د مثال په ډول يو سړي د نفس د شهوت اوخواهش په سبب حرام شئ وخوړئ ،نوپه دې صورت کښې ونفس ته دسرزنښت ورکولو يوه برخه داده چې دغه سړئ �لوږه� پر ځان باندي راولي،اوپه حلاله ډوډۍ هم ځان نه مړوي ،اوروژې و نيسي ،ددې لپاره چې ونفس ته ئې يو قسم سرزنښت ورکړسي،اوپه آينده کښ بيا د حرامي غذا خواهش ځرګند نه کړي . دارنګه په لمانځه کښې له سړي څخه تقصير وسي ،نوددې په سبب بايد دَئ و خپل نفس ته په دې ډول سرزنښت ورکړي چې ډير نفلونه وکړي . اودارنګه يې په تهجد او نورو نفلي عباداتو مکلف کړي .محترمو ودغه ته �معاقبة النفس � ويله کيږي ،چې ښه وضاحت به ئې په ضمن کښې ددې درته راسي چې د الله (جل جلاله)د مخلصو بندګانو د معاقبة النفس يو څو � نمونې � درته ذکر کړم :

له� حضرت منصور بن ابراهيم � څخه روايت دئ چې دالله �عزوجل� دعبادت ګذاره بندګانو څخه يوه سړي له يوې ښځي سره خبري کولې ،نو کرار په کرار د خبرو پائ ودې ته راورسيدئ چې د ښځي پر �ورانه � باندي يې لاس کښيښودئ ، وروسته له دې يو دم پر دغه کار باندي سخت پښيمانه سو ،اوبيا يې خپل دغه لا س وأور ته ونيوئ ،ترهغه پوري يې نيولئ ؤ چې لاس ئې پر مخ و سوځيدئ او ختم سو . همدارنګه روايت دئ چې په بني اسرائلو کښې يو نفر ؤ چې ډيره زمانه يې په يوه عبادت ګاه کښې د الله (جل جلاله) عبادت وکړ ،يوه ورځ له عبادت ګاه څخه راووتئ ،نوناځاپه يې پر يوه ښځه باندي سترګي ولګيدلي ،اوفي الحاله له دې ښځي سره د ميني په آفت مبتلا سو ،اوبده اراده ئې په زړه کښې را وګرځيده ،اوددغي ښځي په نيت يې له عبادت ګاه څخه خپلي دواړي پښې رادباندي کړې .الله عزوجل �دده د تير عبادت په سبب پر ده باندي رحمت وکړ ،او دده په زړه کښې يې ويره پيدا کړه ،نوبيرته پښيمانه سو .بيا کله چې يې اراده وکړه چې خپلي پښې بيرته وعبادت ګاه ته داخلي کړي ،نو في الحاله يې دا فيصله وکړله چې ځما دغه پښې د الله پاک په نافرماني کښې له عبادت ګاه څخه خارجي سويوې ،نوځما دې په خداۍ تعالی قسم وي چې ځما تر مرګه پوري زه دا خپلي پښې وعبادت ګاه ته داخلي نه کړم .بيا ئې

Download from: ketabton.com

دغه خپلي پښې دباندي پړيښودي ،ترهغه پوري چي بارانو، واورو ، بادو اولمر دغه دواړي پښې ورڅخه پرې کړلې ،اوده پر دې باندي د الله �جل جلاله � شکر ادا کړ

په يوه بل روايت کښې راځي چي حضرت تميم داري �رضي الله عنه� يوه شپه بيده سو او د تهجد دلمانځه لپاره نه سو رابيدار ،نوددې په بدل کښې يې وخپل نفس ته دا سرزنښت ورکړ چي يو کامل کال ئې د شپې خوب نه دئ کړئ ،او ټوله شپه به په عبادت کښې مشغول ؤ . محترموورونو ! ودغه ته �معاقبة النفس� ويله کيږي دغه کوم قولونه چي موږ يې ذکر وکړ د إحياء العلوم په څلرم جلد کښې مطالعه کړی.. !!!

د مرابطې پنځم � ٥ � قسم:

محترمو ورونو ! دمرابطې پنځم قسم � مجاهده � ده . مجاهده ودې ته ويله کيږي چي انسان پخپل ځان کښې د عبادت اود طاعت په کارو کښې کسلت او سستي محسوسه کړي ،او بې شوقي او بې ذوقي ورته پيداسي ،نودغه انسان وخپل نفس او ځان ته ادب ورکړي . په دې ډول چي له دې سره سره چي عبادت او طاعت ،باندي ثقيل او درووند وي ،خپل نفس په جبر سره و سختو او ګرانو عبادتو ته متوجه کړي ،ترڅو چي اساسي عبادتونه لکه فرض ،واجب ،سنت او مستحب . اوارنګه له ګناوو څخه اجتناب دده ونفس ته ډير اسانه کارونه معلوم سي ،اوکسلت او سستي د الله (جل جلاله)په بندګۍ کښې ورڅخه ليري سي .لکه چي د الله تعالی صالحو او نيکو بندګانو به دغه ډول کول ،چي يو څو نمونې يې د مراقبې په بحث کښې موږ درته ذکرلې ، اوځيني نمونې يې دلته درته ذکر کوم:

له حضرت عمر بن الخطاب �رضي الله عنه �څخه يوه ورځ دماځيګر د لمانځه جماعت تير سو ،نوددې په بدل کښې ده مبارک خپله ځمکه ـــ چي دوه سوه درهمه يې قيمت ووـــ دالله جل جلاله � د رضا لپاره صدقه کړې . همدارنګه دده مبارک له ځوئ عبدالله څخه چي به کله يو لمونځ د جماعت � فَوت �سو نو هغه شپه به ئې ټوله روڼه کړله ،اونفلونه بې کول . يوه شپه له ده مبارک څخه د ماښام لمونځ دوندي قدر ناوخته سو چي دوه ستوري په اسمان کښې ښکاره سول ،نو ددغه ځنډ او تأخير په بدل کښې ده مبارک دوه مري يونه �غلامان � ازاد کړل .

دلته که يو څوک داسي سوال وکړي چي که چيري ځما نفس موافقه نه راسره کوله چي زه مجاهده يعني تکليف کشي د ذکر سوي طريقې مطابق وکړم ،نو بيا به ددې علاج څه وي ؟ جواب ددې دادئ چي پ دې صورت کښې بايد دوه کاره وسي : اول داکار چي د هغو خلګو چي د الله �جل جلاله � په عبادت او طاعت کښې ئې عقل حيرانونکي تکليفوه او زحمتونه کَش کړيدي ، بيانونه او ددوی د زندګۍ حالات په کتابو کښې وکتل سي . دوهم داکار چي د الله (عزوجل) د يوه داسي �بنده �سره صحبت و ملازمت وکړ سي چي هغه د الله پاک د عبادت

Download from: ketabton.com

په کارو کښي زيات تکليف کَش او زحمت کَش وي . عبدالواحد بن زيد فرمايلي دي : چي د چين په راهبانو کښي د يوه راهب و عبادت خانې ته راغلم ،او ور ږغ مي کړل چي ائ راهبه ! ده جواب رانه کړ ،بيا مي ورږغ کړل چي اې راهبه !! بياده جواب رانه کړ ، بيا ميورږغ کړل چي ائ راهبه !! ! نو دَئ پر ما باندي راښکاره سو او راته وې ويل چي : ائ سړيه زه خو راهب نه يم . ځکه چي په حقه سره راهب هغه څوک دئ چي له الله تعالی څخه ويرېږي ،اوصبر کوي پر هغه مصيبت او تکليف باندي چي دالله پاک له طرفه وده ته ور ورسيږي ، او راضي وي په قضا دالله(جل شانه) او حمد او ثنا د الله (جل جلاله)وايي پر خاصو او لازمي نعمتو د الله پاک ،اوشکراداکوي خداۍ لره پر عامو او شاملو نعمتو د الله پاک ،او تواضع او عاجزي کوي و عظمت او لويي ته د الله پاک ،او ذليل گرځوي خپل ځان و عزت ته دالله پاک ،اوغاړه ئې ايښې وي و قدرت ته د الله پاک ،او فکر کوي په حساب اوپه عذاب کي دالله پاک ، نوپه دې سبب يې ټوله ورځ روژه وي اوټوله شپه و خداۍ پاک ته په عبادت کښي ولاړ وي . دغه واقعي راهب دئ ! او هر څه چي زه يم نو زه يو خروړئ سپئ يم په دغه عبادت خانه کښي مي خپل ځان له خلگو څخه رابند کړئ دئ ،ددې لپاره چي خلگ راڅخه ونه داړل سي . عبدالواحد وايي چي : بيا ما له دغه راهب څخه پوښتنه وکړله چي دا اوس خلگ چي له خداۍ (جل جلاله) څخه يې په عمومي ډول تعلق شکيدلئ دئ ،نوله خداۍ تعالی څخه د خلگو د تعلق ،دقطع کيدو او شکيدلو بنيادي سبب کو شئ دئ ؟؟ نو ده راته وويل چي : ائ ځما وروره ! خلگ له خداۍ څخه بل هيڅ شئ نه پرې کوي ماسيوا له محبت څخه د دنيا ،او عاقل او هوښيار سړئ هغه دئ چي دنيا او د دنيا محبت يې له خپل زړه څخه ليري کړ ،اوله گناوو څخه توبه گار سو ،او پر هغه کارو باندي ئې مخ را وگرځاوئ چي د هغو کارو په سبب دَئ و خپل رَب ته ور نژدې کيږي . وحضرت داود طايي �رحمه الله � ته يو چا وويل چي : کاشکي دي دا خپله ږيره مبارکه ږمونځ کړې وائ ؟ ده مبارک ورته وفرمايل چي : ږيره ږمونځول خو دفارغ او خلاص سړي کار دئ ،زه دالله پاک له شغل څخه دوندي فراغت نه لرم چي ږيره ږمونځ کړم . لکه عبدالرحمن بابا چي فرمايلي دي :

رحمان هومره له خپل ياره اوزگار نه دئ چي غوږ ونيسي ناصح غوندي اوزگار ته

Download from: ketabton.com

محترمووروڼو ! معاتبة النفس ودې ته ویل کیږي چې انسان همیشه و خپل ځان ته وَعظ او نصیحت کوي ،اوده تقصیرات او بې لاري ورته په ګوته کوي ،او له یوه طرفه دالله پاک نعمتونه او احسانونه په یاد وروليِ ،او له بله طرفه د مرګ ،قبر او دآخرت و سختو او مشکلو حالاتو ته ـــ کوم چې د هر انسان ومخ ته راتلونکي دي ـــ متوجه کوي . ځکه نصیحت او د عبرت خبري کې و ځان ته ځوک وکړي او که و بل ته (په دې شرط چې په اخلاص او صداقت سره وي) حتما فائده او نفع رسوي . لکه الل (جل جلاله) چې فرمایلي دي : {وَذَكِّر فان الذكرى تَنفَعُ المؤمنين } یعني او پند ورکوه ائ رسوله ! و خلګو ته ،ځکه بې شکه پند او نصیحت نفع او ګټه رسوي و مؤمنانو ته . انسان ته په کار ده چې اول و خپل ځان ته نصیحت وکړي او بیا ونورو ته . وحضرت عیسی علیه السلام) ته الله تعالی وحي وکړله چې ائ د مریمي ځویه و خپل ځان ته نصیحت وکړه ! بیا که ستا نفس دغه نصیحت قبول کړ نو بیا ونورو ته نصیحت کوه ،اوکه دې چیري داسي ونه کړل نوبیا له ما ښخه حیا وکړه په دې کار چې ونورو ته نصیحت کوې . لکه حافظ شیرازي (رحمه الله) چې فرمایلي دي :

واعظان که این جلوه در محراب و منمبر مي کنند چون به خلوت آیند ایشان کار دیگر میکنند

محترمومسلمانووروڼودتصوف اوعرفان په دې برخه کښې اودارنګه په راتلونکي برخه کښې دمشت نمونهء خرواړه ډول

د اولیاء کرامو ، د طریقت دواقعي مشائخو ، د الله (جل جلاله) دمختلفو نومودتجلیاتواو د ظهور په وجه د بیلابیلو مرتبواومقاماتوبیان درته کوم البته په ډیرورسته کښې به انشاء الله ودغه بیان ته بیرته دتفصیل اودتکمیل دپاره راوګرځم:

محترمو وروڼو د تصوف او عرفان په مباحثو کښې دغه بحث ډیر نایابه ، دقیق ،اوبې انتهاپه زړه پوري بحث دئ . محترمو ! د الله (جل جلاله) هر نوم د اولیاءکرامو په زړو،اوبواطنو کښې ځانته ځانته تجلِي او ظهورلري . دیوه ولي پر زړه باندې د الله تعالی د یوه نوم ظهور او تجلی غالبه سوې وي ،او د بل ولي پر زړه باندي بیا د بل نوم د الله پاک تجلی اوظهور غالب سوې وي و هکذا . نو په دې وجه داولیاء کرامو مرتبې سره جلا جلا وي ،اوپه دغه لحاظ یې نومونه هم سره مختلف وي ،چې تفصیل یې په دې ډول دئ :

د اولیاوو په ډله کښې یو قسم داسي اولیاء دي چې و هر یوه د دوی ته �عبدالله � ویل کیږي . عبدالله وهغه ولي ته ویل کیږي چې دده زړه د الله(جل جلاله) د اسم ذات ـــ چې لفظ دالله دئ ـــ په تجلی او ظهور سره مشرف سوئ وي . اومشرف کیدل په تجلی او په ظهور ددغه مبارک نامه سره مستلزم دئ ،مشرف کیدلو لره د ولي په تجلی سره د ټولو نومونو د خدائ پاک . ځکه د الله پاک د ټولو نومونو معنی او مفهوم د� الله � د کلمې په مدلول او معنی کښې داخل دئ .

Download from: ketabton.com

داولیاوو په جمله کښي دغه قسم وَلي د مقام او شان په اعتبار تر ټولو ډېر پورته اولوړ دئ ،اودغه نوم په حقیقت کښي د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) نصیب ؤ ،همداوجه ده چي الله پاک په قرآن کریم کښي په دې آیت کښي چي : و أنه لمّا قامَ عبدُالله) دَئ مبارک د عبدالله په نامه یاد کړئ دئ ،او همدارنګه دده په توسط دده په امت کښي چي کوم څوک د قطب و مقام ته رسیدلئ وي هغه هم د حقیقت په لحاظ د عبدالله په نامه سره یادیدلائ سي ،او له قطب څخه پرته �سیوی� پر بل ولي او صالح انسان باندي د طریقت له مخي ددغه نوم اطلاق مجاز بلل کیږي.

اودارنګه دوهم قسم په اولیاوو کښي داسي اولیاء دي چي و هر یوه ته له دوی څخه� عبدالرحمن � ویل کیږي . دا هغه اولیاء کرام دي چي هر یو د دوی د الله پاک د رحمن د نامه مَظهَر وي ،یعني د رحمن دمبارک نامه ظهور په دوی کښي غلبه کړیوي . د طریقت له مخي دغه قسم اولیاء هر یو رحمة اللعالمین بلل کیږي ،لکه څرنګه چي د رحمن په معنی کښي شمول او عاموالئ موجوددئ . ځکه چي د رحمن معنی داده : هغه ذات چي مهربانه دئ په دنیا کښي پر هر چا . نوپه دې وجه په کوم ولي کښي چي د الله پاک د دغه نوم د تجلي غلبه راغلې وي ، نودهغه وجود هم د هر چا لپاره رحمت ګڼل کیږي ، نو ځکه دَاقسم اولیاءکرام رحمة اللعالمین بولي .

او دارنګه د اولیاوو په منځ کښي یو قسم داسي ولیان دي چي هر یو د دوئ د �عبدالرحیم � په نامه یادیږي . دغه قسم هغه اولیاء دي چي هر یو د دوئ د الله (جل جلاله) د رحیم د نومه مَظهَر ګرځیدلئ وي ، لکه څرنګه چي د الله پاک دغه مبارک نوم د معنی په اعتبار خاص دئ تر مؤمنانو ،اود الله پاک تر صالحو بندګانو پوري . ځکه د رحیم معنی داده : هغه ذات چي رحم کونکئ دئ په آخرت کښي خاص پر مؤمنانو باندي . دارنګه په دغه قسم اولیاوو کښي هم دغه خاصیت موجود دئ چي هغه بندګان د خدائ پاک چي پرهیزګاره او صالحان وي ، او الله تعالی ورڅخه راضي وي ،نوپر هغوی باندي دوی رحمت او مهرباني کوي . او هغه انسانان چي الله پاک د دوی د ناوړو � بدو� عملو په وجه پر دوی باندي په غضب کښي وي ،نو پر هغو باندي دوی هم په غضب کښي وي او بَد یې ایسه وي.

محترمو ! د الله (جل جلاله) د مختلفو نومونو د غلبې د ظهور په وجه څلرم قسم هغه اولیاء دي چي د الله پاک د � قدوس � د نامه تجلی اوظهور دده پر زړه باندي غلبه کړې وي .ودغه قسم اولیاوو ته � عبدالقدوسان � ،او وهر یوه ته یې عبدالقدوس ویل کیږي . ددغو قسم اولیاء کرامو خصوصیت دادئ چي الله (جل جلاله) د دوی زړونه له إحتجاب څخه (یعني له دې څخه چي له خدائ تعالی څخه په حجاب او په پرده کښي سي ،مقدس او پاک ګرځولي دي) نو په دې وجه د دوی زړونه له الله (عزمجده) څخه سیوی بل شئ نه ځایه وي . او همدغه قسم اولیاء ددغه مبارک حدیث قُدسِي مصداق دي چي داسلام پیغمبر ویلي دي ـ چي الله (جل شانه)فرمایلي دي : (لا یسَعُنِي أرضِي وَ لا سمائي ،ویَسَعُنِي قلبُ عَبدِي المؤمن) یعني نه سي ځایولائ ما ځمکه ځما او نه اسمان ځما،او ځایولائ سي ما ،زړه دبنده ځما چي مؤمن وي.

Download from: ketabton.com

او پنځم قسم هغه اولياءکرام دي چي د دوی پر زړو اندي د الله پاک د � السلام � دنومه ظهور او تجلی غالبه سوې وي . ودغه قسم اولياوو ته عبدالسلامان ،او هر يوه ته يې عبدالسلام ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو يو خصوصيت دادئ چي الله پاک له غمو ،پريشانيو او آفاتو څخه سالم کړيدي .

شپږم (٦) قسم هغه اولياء کرام دي چي ودوئ ته عبدالملکان ،اوهريوه ته يې عبدالملک ويل کيږي . دا هغه اولياءکرام دي چي ددوی پر زړو باندي د الله پاک د �الملک � د نومه ظهور او تجلي غلبه کړې وي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادئ چي الله پاک دوی د خپلو ځانو ،او د نورو خلګو مالکان ګرځولي وي ، په دې ډول چي دوی په خپلو ځانو کښې ،او په غير کښې په هغه ډول تصرف کوي چي د الله (جل جلاله) اراده وي ،او الله تعالی په هغه امر کړئ وي . اودغه قسم ولي تر نورو ټولو خلګو په شرعي او ديني کارو کښې پر خلګو باندي ډير شديد او سخت وي.

اوم (٧) قسم هغه اولياء دي چي د دوی پر زړو باندي د الله پاک د�المؤمن � د نومه تجلی او ظهور غالب سوئ وي ،چي وهر يوه ته ددغه قسم اولياوو عبدالمؤمن ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادئ چي په امن او امانتداري سره په اعلی درجه موصوف وي ،اوپه همدغه صفتو سره يې په خلګو کي شهرت پيدا کړئ وي .يعني هم الله پاک دوی له عذابو او له مصيبتو څخه په امن کړيوي ،او هم خلګ دوی دډيري غتې امانتدارئ په صفت پيژني .

اتم (٨) قسم په اولياوو کښې هغه خلګ دي چي پر دوئ باندي دالله (جل جلاله) د �المهيمن� د نامه تجلی اوظهور غالبه سوئ وي . و هر يوه ته ددغو وليانو عبدالمهيمن ويل کيږي . ددغه قسم وَلِي يو خصوصيت دادئ چي دَئ هميشه په دې مشاهده کښې وي چي الله (جل شانه) پر هر شي باندي رقيب ،شهيد او حاضر دئ .اوبل خصوصيت يې دادئ چي دَئ دخپل ځان او د غير مراقبه،اوڅارنه کوي ،په دې ډول چي و هر خاوند د حق ته خپل حق ورکوي ،او د الله پاک په دغه مبارک فرمان عمل کوي چي فرمايلي يې دي (وَاتِ كُل ذِي حَق حَقه) يعني او ورکوه و هر خاوند دحق ته حق دده . لکه چي زما يو شعر دئ:

وهر حقدار ته خپل خپل حق ورکوه همداسي نورو ته سبق ورکوه

نهم (٩) قسم په اولياوو کي هغه اولياء دي چي پر دوئ باندي د الله (جل جلاله) د �العزيز� د نومه غلبه سويوي . ددغه وليانو وهر يوه ته عبدالعزيز ويل کيږي . د دغه قسم ولي خصوصيت دادئ چي د عزت او غلبې صفت په دوی کښې ډير ښکاره وي، په دې ډول چي هر څوک چي دده مقابل طرف وګرځي ،اوهره حادثه چي دَئ ورسره مخامخ سي نو الله پاک غلبه دده نصيب ګرځوي.

لسم (١٠) قسم په اولياوو کښې هغه اولياء دي چي د الله (جل جلاله) د �الجبار� دمبارک نومه د تجلي او د ظهور غلبه پرده باندي راغلې وي . ددغه قسم وليانو وهر يوه ته عبدالجبار ويل کيږي .ددغه قسم اولياوو يو

Download from: ketabton.com

خصوصیت دادئ چي د دوی په برکت سره الله تعالی د هر شي د کسر او نقصان جِبران کوي . ځکه چي الله پاک د خپل دغه مقدس نوم چي الجبار دئ د تجلي په سبب دده د حال جِبراَن کړئ دئ ،او دَئ یې جابرالحال گرځولئ دئ . نوپه دي وجه دَئ د نورو د حال دجبران سبب گرځي.

یولسم (۱۱) قسم په اولیاوو کښي هغه اولیاء دي چي پر ده باندي د الله تعالی د �المتکبر � د نوم ظهور او تجلي غلبه کړي وي . د اولیاوو په منځ کښي ودغه قسم اولیاوو ته ، وهریوه ته له دوی عبدالمتکبر ویل کیږي . ددغه ډول اولیاوو یوه خاصه داده چي دوی خپل ځانونه د الله (جل جلاله) په تکبر، کبریا او په لویي کښي فنا کړیدي ، اوپه اعلی درجه تذلل او عاجزي یې و الله تعالی ته کړي ده . او بل خصوصیت یې دادئ چي د الله (عزمجده) کبریا ،چي د دوی پر ظاهر او باطن باندي یې غلبه کړي ده ، نو په دي وجه دوی پرَته �سیوی� له الله پاکه و هیچا ته د عاجزی سر نه ټیټوي ،ماسیوی له هغه چا چي و دوی ته دالله پاک له طرفه داحکم وي چي د هغه په مخ کي دوی باید عاجزي غوره � اختیار� کړي.

Download from: ketabton.com

محترمو ورونړو' دطريقت اوتصوف له اهدافوڅخه يوبل ستر هدف دادئ چې دطريقت كامل اومكمل استاذان غواړي چه له هغو انسانانوڅخه چه بې تقواوي بې تقواېې لري كړي ،اودبې تقوايي پرځائ دبې تقوا انسانانو په زړو كښې دتقواملكه پيداشي ،اوتقواداسلام په مقدس دين كښې هغه صفت دئ چه له هرانسان څخه يې په ډيرټينګار سره دخدائ اودرسول لله له لورى څخه طلب كيږي٠ اوداللہ جل جلاله په نزدېه انسانانوكښې ډيرشرافت مند اوډير عزتمندهغه څوک دئ چه ډير متقي اوپرهيز ګاره وي لكه چه الله جل جلاله د (سورۀ حجرات) په ديارلسم ايت كښې فرمايلي دي : ان اكرم كم عند الله اتقا كم > يعني بې شكه ډير عزتمند ستاسي په نزد داالله (جل جلاله) ډير پرهيزګاره ستاسي دئ ٠ محترمو ورونړو ! تقوى په شريعت كي پر < ٧ > قسمه ده ، اول تقوى يعني پرهيز كول له كفر ، شرک ، اونفاق څخه ٠ دوهم تقوى او پرهيز كول دي د بدعت له كارو څخه ، دريم تقوى او پرهيز كول له كبيرو اوغټو ګناهونو څخه ، څلورم تقوى او پرهيز كول له صغيرو او كوچنيو ګناهونو څخه ، پنځم تقوى او پرهيز كول له هغو مباح او روا شيانو څخه چې كه انسان په هغو شيانو كښې توغل < انهماک> او ډير مصروفيت وكړي نو د دې انديښنه پيدا كيږي چي په ګناه به اخته سي ، شپږم تقوى او پرهيز كول له مشتبه او پوشيده كارو څخه يعني له هغو كارو څخه چي د هغو كارو په باره كښې د انسان په زړه كښې دا تردد او شک پيداسي چي ايا دابه روا وي او كه به نارواوي لكه چي حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه فرمايلي دي : (لا يبلغ العبد حقيقة التقوى حتى يدع ما حاک في الصدر >رواه البخاري في كتاب الايمان) يعني هيڅ يو بنده و حقيقت ته دتقوى نه سي رسيدلاۍ تر هغه پوري چي هر هغه كار پريږدي چي دهغه په باره كښې دده په سينه كښې تردد موجود وي ،يعني دا انديښنه يې په زړه كښې وي چي دا كار خو به ناروا نه وي ، دارنګه دسنن تر مذي او سنن ابن ماجه په كتاب القيامة او كتاب الزهد كښې ددې مبارک حديث روايت سويدئ چي : لا يبلغ العبد ان يكون مِن المتقين حتى يَدَعَ مالا باس به حذرًا لِما به البَاسُ) يعني هيڅ كله نه سي رسيدلاۍ هيڅ يو بنده و دې مقام ته چي له متقيانو څخه وشميرل سي تر هغه پوري چي پريږدي هر هغه كار چي د هغه په كولو كي كوم شرعي تاوان نه وي مګر خو د دې خطره وي چي كه دغه كار وكړي نو بيا به په يوه داسي كار مبتلا سي چي هغه په شرع كښې نالايقه كار وي ٠ اوم (٧) قسم تقوى او پرهيزګاري كول دادي چي انسان له الله څخه غير نور هر څه پريږدي په دې معنى چي هر كار چي كه وي كه د دنيا اوداخرت كار وي صرف داالله جل جلاله درضا په خاطر يې كوي او بل يې هيڅ مقصد په نظر كښې نه وي نيولئ محترمو ورونړو ! د خدائ تعالى وليان حقيقي پيران ، او طريقت ، تصوف او عرفان د داسي مقدسو اهدافو لپاره كار كوي ، نو تاسي فكر وكړۍ چي له دغي لاري څخه دمنكرو خلګو به څه درجه وي ٠ كامل پير ، او مرشد وخپل مريد ته ګوري چي په تاكښې كوم قسمونه د تقوى موجود دي او كوم نسته ، هر قسم دتقوى چي په ده كښې وجود نه لري نو مرشد يې كوښښ كوي چه په خپله توجه ، باطني فيض ، او په روحاني تعليم سره په همدغه مريد كښې هغه قسم د تقوى موجود كړي ٠

Download from: ketabton.com

د اولیاوو خلرم (۴) قسم:

محترمو ! د الله (جل جلاله) د مختلفو نومونو د غلبې د ظهور په وجه څلرم قسم هغه اولیاء دي چي د الله پاک د � قدوس � د نامه تجلی اوظهور دده پر زړه باندي غلبه کړې وي .ودغه قسم اولیاوو ته � عبدالقدوسان � ،او وهر یوه ته یې عبدالقدوس ویل کیږي . ددغو قسم اولیاء کرامو خصوصیت دادئ چي الله (جل جلاله) د دوی زړونه له إحتجاب څخه (یعني له دې څخه چي له خدائ تعالی څخه په حجاب او په پرده کښي سي ،مقدس او پاک ګرځولي دي) نو په دې وجه د دوی زړونه له الله (عزمجده) څخه سیوی بل شئ نه ځایه وي . او همدغه قسم اولیاء ددغه مبارک حدیث قُدسِي مصداق دي چي داسلام پیغمبر ویلي دي ـ چي الله (جل شانه)فرمایلي دي : (لا یسَعُنِي أرضِي وَ لا سمائي ،ویَسَعُنِي قلبُ عَبدِي المؤمن) یعني نه سي ځایولائ ما ځمکه ځما او نه اسمان ځما،او ځایولائ سي ما ،زړه دبنده ځما چي مؤمن وي.

او پنځم قسم هغه اولیاءکرام دي چي د دوی پر زړو اندي د الله پاک د � السلام � دنومه ظهور او تجلی غالبه سوې وي . ودغه قسم اولیاوو ته عبدالسلامان ،او هر یوه ته یې عبدالسلام ویل کیږي . ددغه قسم اولیاوو یو خصوصیت دادئ چي الله پاک له غمو ،پریشانیو او آفاتو څخه سالم کړیدي .

شپږم (٦) قسم هغه اولیاء کرام دي چي ودوئ ته عبدالملکان ،اوهریوه ته یې عبدالملک ویل کیږي . دا هغه اولیاءکرام دي چي ددوی پر زړو باندي د الله پاک د �الملک � د نومه ظهور او تجلي غلبه کړې وي . ددغه قسم اولیاوو خصوصیت دادئ چي الله پاک دوی د خپلو ځانو ،او د نورو خلګو مالکان ګرځولي وي ، په دې ډول چي دوی په خپلو ځانو کښي ،او په غیر کښي په هغه ډول تصرف کوي چي د الله (جل جلاله) اراده وي ،او الله تعالی په هغه امر کړئ وي . اودغه قسم ولي تر نورو ټولو خلګو په شرعي او دیني کارو کښي پر خلګو باندي ډیر شدید او سخت وي.

اوم (۷) قسم هغه اولیاء دي چي د دوی پر زړو باندي د الله پاک د�المؤمن � د نومه تجلی او ظهور غالب سوئ وي ،چي وهر یوه ته ددغه قسم اولیاوو عبدالمؤمن ویل کیږي . ددغه قسم اولیاوو خصوصیت دادئ چي په امن او امانتداري سره په اعلی درجه موصوف وي ،اوپه همدغه صفتو سره یې په خلګو کي شهرت پیدا کړئ وي .یعني هم الله پاک دوی له عذابو او له مصیبتو څخه په امن کړیوي ،او هم خلګ دوی دډیري غټي امانتدارئ په صفت پیژني .

اتم (۸) قسم په اولیاوو کښي هغه خلګ دي چي پر دوئ باندي دالله (جل جلاله) د �المهیمن� د نامه تجلی اوظهور غالبه سوئ وي . و هر یوه ته ددغو ولیانو عبدالمهیمن ویل کیږي . ددغه قسم وَلِي یو خصوصیت دادئ چي دَئ همیشه په دې مشاهده کښي وي چي الله (جل شانه) پر هر شي باندي رقیب ،شهید او حاضر دئ .اوبل

Download from: ketabton.com

خصوصیت یې دادئ چې دَئ دخپل ځان او د غیر مراقبه،اوځارنه کوي ،په دې ډول چې و هر خاوند د حق ته خپل حق ورکوي ،او د الله پاک په دغه مبارک فرمان عمل کوي چې فرمایلي یې دي (وَاتِ كُل ذِي حَق حَقه) یعني او ورکوه و هر خاوند دحق ته حق دده . لکه چې زما یو شعر دئ:

وهر حقدار ته خپل خپل حق ورکوه همداسي نورو ته سبق ورکوه

نهم (۹) قسم په اولیاوو کې هغه اولیاء دي چې پر دوئ باندي د الله (جل جلاله) د �العزیز� د نومه غلبه سویوي . ددغه ولیانو وهر یوه ته عبدالعزیز ویل کیږي . د دغه قسم ولي خصوصیت دادئ چې د عزت او غلبې صفت په دوی کښي ډیر ښکاره وي، په دې ډول چې هر څوک چې دده مقابل طرف وګرځي ،اوهره حادثه چې دَئ ورسره مخامخ سي نو الله پاک غلبه دده نصیب ګرځوي.

لسم (۱۰) قسم په اولیاوو کښي هغه اولیاء دي چې د الله (جل جلاله) د �الجبار� دمبارک نومه د تجلي او د ظهور غلبه پرده باندي راغلي وي . ددغه قسم ولیانو وهر یوه ته عبدالجبار ویل کیږي .ددغه قسم اولیاوو یو خصوصیت دادئ چې د دوی په برکت سره الله تعالی د هر شي د کسر او نقصان جِبران کوي . ځکه چې الله پاک د خپل دغه مقدس نوم چې الجبار دئ د تجلي په سبب دده د حال جِبرَان کړئ دئ ،او دَئ یې جابرالحال ګرځولئ دئ . نوپه دې وجه دَئ د نورو د حال دجبران سبب ګرځي.

یولسم (۱۱) قسم په اولیاوو کښي هغه اولیاء دي چې پر ده باندي د الله تعالی د �المتکبر � د نوم ظهور او تجلي غلبه کړې وي . د اولیاوو په منځ کښي ودغه قسم اولیاوو ته ، وهریوه ته له دوی عبدالمتکبر ویل کیږي . ددغه ډول اولیاوو یوه خاصه داده چې دوی خپل ځانونه د الله (جل جلاله) په تکبر، کبریا او په لویي کښي فنا کړیدي ، اوپه اعلی درجه تذلل او عاجزي یې و الله تعالی ته کړې ده . او بل خصوصیت یې دادئ چې د الله (عزمجده) کبریا ،چې د دوی پر ظاهر او باطن باندي یې غلبه کړې ده ، نو په دې وجه دوی پرتَه �سیوی� له الله پاکه و هیچا ته د عاجزی سر نه ټیتوي ،ماسیوی له هغه چا چې و دوی ته دالله پاک له طرفه داحکم وي چې د هغه په مخ کي دوی باید عاجزي غوره � اختیار� کړي .

محترموو رونړوپه دې برخه کښي ددې بیان درته کوم چې

د کومو شرطو له مخي یو شخص پیر او مرشد جوړیدلائ سي ؟

محترمو ! یو څوک چې په طریقت کښي شیخ کامل ، مکمل ګرځي ،نوپه ده کښي به خامخا دغه شرطونه موجود وي :

Download from: ketabton.com

اول : د ديني علم خاوند به وي ، او په قرآن کريم ،او د نبي عليه السلام په احاديثو به عالم وي . ځکه چي غرض له دې څخه چي څوک له ده سره بيعت کوي ،اومُريد يې ګرځي دادئ چي دَئ به و هغه ته (امر بالمعروف او نهي عن المنکر) کوي ،يعني په فرضو ،واجبو، سنتو ، مستحبو ،اود خير په کارو به دَئ و خپل مُريد ته امر کوي ، او له ناوړو کارو څخه به يې را منع کوي .اودارنګه به دَئ و مُريد ته ددې لارښوونه کوي چي په څه ډول مُريد کولائ سي چي باطني سکون ،او له رذيلو اخلاقو څخه تصفيه او په ښو اخلاقو سره خپل باطن ښائسته کول حاصل کړي ،نو څوک چي علم نه لري نو هغه کله د دې قدرت لري چي هدايت دي ويو چاته وکړي .ځکه چي و خداۍ ته او د الله تعالی و دين ته رابلل په حکمت او په موعظه حسنه سره کيږي ، لکه الله پاک چي فرمايلي دي : أُدعوا الی سبيلِ ربک بالحکمة والموعظة الحسنة) يعني اې رسوله ! راوبوله خلګ و لاري ته د رب ستا چي دين د اسلام دئ په حکمت سره او په نيک نصيحت سره .اوپه حکمت او موعظه حسنه سره د خلګو رابلل بې علمه نه سي کيداۍ . اومشائخو د طريقت ټولو په يوه خوله دا ويلي دي چي شيخ د طريقت به په دې ډول وي چي دده خبري به له خلګو سره يا له قرآن څخه وي ، اويابه له حديثو څخه وي ، اويا به دمشائخو له حکايتو او واقعاتو څخه وي.

دوهم به داشرط په ده کښي موجود وي چي عدالت اوتقوی به لري ،په دې ډول چي له کبيرو ګناوو څخه به ځان ساتونکۍ وي ، او پر صغيرو ګناوو به مُصِر او دوام کونکۍ نه وي.

دريم به دا شرط په ده کښي موجود وي چي دَئ به زُهد لري ، يعني له دنيا څخه به مخ اړونکۍ وي ،اود آخرت په کارو کښي به رغبت لري ، اوپر طاعتو او مأثورو ذکرو باندي به حرص ناک وي ، او له الله جل جلاله سره به د ده زړه په دوامداره توګه په تعلق کښي وي.

څلرم به داشرط په ده کښي موجود وي چي و خلګو ته به امربالمعروف او نهي له منکره کوي . په ديني امورو کښي به چشم پوشي ، او إغماض نه کوي.

پنځم به دا شرط به پکښي موجود وي چي د طريقت د مشائخو به يې مُريدي کړې وي ، او له هغو څخه به يې اجازه تر لاسه کړې وي . ځکه د الله جل جلاله عادت پر دې باندي جاري سوۍ دئ چي يو سړۍ تر هغه پوري کاميابه ، مفلِح ، او کامل نه سي ګرځيدلاۍ چي له مفلحينو او د کمال له والاوو سره يې صحبت نه وي کړۍ.

شپږم به داشرط پکښي موجود وي چي زړه به يې هميشه بيداره وي ،زړه به يې نه بيده کيږي ، په دې وجه چي دَئ حقيقي وارث د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) بلل کيږي . او دده مبارک به زړه نه ويده کيدۍ ، او سترګي مبارکي به يې بيدې کيدلې ، لکه چي ده مبارک فرمايلي دي :

عَينَانِي تَنامان َ لا يَنامُ قَلبِي) يعني دواړي سترګي ځما ويدې کيږي ،او زړه مي نه بيديږي .

Download from: ketabton.com

او وم (۷) به داشرط پکښې موجود وي چې د خپلو مُریدانو و مال ته ، او د دوی و حمد ،ثنا او صفت ته به هیڅ طمعه نه کوي (قطب الإرشاد ص ۵۲۷) .

پوسه ! چې په نادر ډول داسي کیدلاۍ سي چي یو سړیٔ بې له دې چې تعلم او زده کړه دعلم په دغه متعارف ډول وکړي ، په خفي ډول الله پاک د علم دین خاوند وګرځوي ،او بیا یې په سبب د سلوک او د عمل په علم شیخ کامل او مُکَمِّل کړي ،نو دغه ډول سړیٔ د خلګو په نزد کوم چي د ده له حال څخه خبر نه وي � اَمِي � وي ، ځکه چي په ظاهره خو ده هیڅ تعلُم نه وي کړیٔ . او په دې وجه د خپل وخت د عالمانو د اعتراضاتو هدف هم جوړ سویٔ وي ، مګر په باطن کښي عالِم وي ، لکه صاحب د � اِبرِیز � کتاب چې په همدغه شکل وَلي تیر سویٔ دیٔ . اوپه نادر ډول داسي هم کیدلاۍ سي چي یو سړیٔ درازه زمانه له تقواداره علماوو سره په صحبت کښي تیر کړي ، او له دې لاري الله جل جلاله ده ته علم ورنصیب کړي او بیا یې د سلوک په سبب په ولایت سره مشرف کړي ، که څه هم ده په معتاد ډول تعلم نه وي کړیٔ . او کله داسي هم کیدلاۍ سي چي یو سړیٔ پرَته له دې چې له یوه ژوندي شیخ سره بیعت وکړي د یوه وفات سوي وَلِي په سبب شیخ د طریقت و ګرځي ، چې و دغه راز شیخ ته د اهل طریقت په اصطلاح کښ � أُوَیسِي � ویل کیږي.

Download from: ketabton.com

په اسلام کښې اول ځل د صوفي په نامه څوک یاد سویدئ:

حضرت مولانا عبدالرحمن جامي رحمه الله په خپل کتاب (نفحات الأنس) کښې په دې اړه داسي فرمایلي دي:

چې حضرت شیخ سفیان ثوري رحمه الله فرمایلي دي چې دلومړي ځل لپاره حضرت ابوهاشم رحمه الله چې دشام اوسیدونکئ وو اوډېر پرهیزگاره او متقي شخصیت وودصوفي په نامه سره یاد سو . حضرت سفیان ثوري رحمه الله فرمایلي دي چې زه په دې نه پوهیدم چې صوفي وچاته ویل کیږي تر څو چې مي ابوهاشم صوفي ولیدئ . حضرت سفیان ثوري رحمه الله چې په خپل وخت کښې مجتهد مطلق وو ، او دامام اعظم ابوحنیفه رحمه الله له زماني څخه برخورداره وو په(۲٦۱) هجري قمري سنه کښې په بصره کي وفات سویدئ . دطریقت او تصوف اساسي هدفونه اومقاصد:

محترمو ورونو ! اوس دطریقت او تصوف په اساسي بحثو پیل کوو چې په دې بحثو کښې به تاسي دطریقت اوتصوف له ټولو اړخو څخه انشاءالله په پوره توگه خبر سۍ ،که څه هم د طریقت او تصوف بحثونه ډېر غامض او باریک دي خو موږ به ئې انشاءالله په داسي ساده الفاظو سره تشریح کوو چې هر څوک به په ډېره اساني سره په پو هیږي په دې بحثو کښې به و تاسي ته د طریقت او تصوف بنیادي مقصدونه ، او د شیخ او مرشدکیدولپاره ضروري شرطونه ، اودارنگه له مرید سره لازم صفتونه ،همداډول داولیاوو دشان عظمت ، او لوئ والئ ، او دخدائ (ج)له ولیانو سره دتعلق او محبت گټې ، او له دوی سره د دښمنئ او عداوت نقصانونه ، همدارنگه په طریقت کښې د اولیاؤ قسمونه ، او د طریقت مختلفي سلسلې ، او د دوی مختلفي تگ لاري په تفصیل سره بیان سي.

اول دطریقت او تصوف اساسي یا بنیادي اهدافو ته متوجه سۍ ! په اجمالي ډول باید ووایم چې د طریقت او د تصوف مقصد دادئ چې هغه انسانان چې له الله جل شانه څخه دردیلو اخلاقو په ذریعه اودارنگه د ناسمو اعمالو په وایسطه پرې سوي ، جلاسوي ،او لیري سوي وي ، اوهغه انساني سلیم ،او صحي فطرت کوم چې پر هغه فطرت باندي الله پاک هر انسان پیدا کړیدئ له لاسه ور کړئ وي دغه انسانان بیرته له الله �جل جلا له� سره وصل کړي او بیرته یې د هغه فطرت خاوندان کړي چې د اسلام پیغامبر حضرت محمد �صلی الله علیه وسلم � یې په دغه مبارک حدیث کي ذکر کړیدئ چې : (کل مولود یولد علی فطرة الاءسلام فابواه یهودانه او ینصرانه او یمجسانه) او دا کار دطریقت او تصوف استاذان په دې ډول کوي چې دغه قسم انسانان په خپله توجه او محنت او تعلیم سره ، اوپه خپل فیض او برکت سره په تذکیه ، او په تحلیه ، او دالله �جل جلاله� په عشق سره مشرف وگرځوي

بسم الله الرحمن الرحیم ، نحمده ونصلی علی رسوله الکریم

محترموورونوپه طریقت کښې اودطریقت داستاذانوپه نظرکښې د حضرت حق سبحانه و تعالی د ذات او صفاتو د مبارکو اسماوو ذکر او یادونه یو غیرمعارض أصل دئ . لکه څرنگه چې د شریعت اسلامي او د قرآني ایاتو او نبوي

Download from: ketabton.com

أحاديثو له مخي د الله جل جلاله ذکر و الله جل جلاله ته د قربت او د نزدیکت او دارنګه د انسان د ظاهري او باطني پاکوالي او د قلبي تصفیې لپاره ډیر أهم کار او عمل بلل سوئ دئ ، لکه الله جل جلاله چي فرمایلي دي : فاذکرواني أذکرکم واشکروالي ولاتکفرون .

د الله جل جلاله د ذکر په اړه به ان شآءالله تفصیلي معلوماتونه د طریقت او شریعت له نظره په راتلونکو برخو کښي درته راسي ، دابرخه فقط و فقط د دغه عظیم الشانه مَبحَث د عنوان او د سرلیک په ډول ولیکله سوه .

قدرمنو ورونو

ذکر په عربي ژبه کښي د یادوني معنی ورکوي چي څوک یو شئ یا یوحالت یادوي ، لکه مسافر چي دکورنۍ څخه لیري د پردیسي په حالت کښي خپل کور او خپلوان یادوي .

د ذکر بله معنی د هیري ضد مفهوم افاده کوي مثلا : دوه جمع دوه څلورکیږي یا اور تود او سوځونکئ دئ یا داسي نور مسایل چي ذهن یې أکثرًا نه هیروي ، دژبي بیان یا د قلم د لیکني د اثره افادې ته هم ذکر ویل کیږي ، په ذهن کښي دیوې موضوع یا شي حاضرول د هغه شي یا موضوع ذکر بلل کیږي ، ذکر د زدکړي معنی هم ورکوي او د ځینو نورو مفاهیمو د افادې لپاره هم استعمالیږي ، نصیحت او پند ته هم ذکر ویل سوئ دئ .

په قرآن عظیم کښي یو شمیر ایاتونه د ذکر په باره کښي نازل سویدي ، او د مسلمانانو د نجات او فلاح لپاره یې د خدائ (جل جلاله) د مبارکو أسماؤ د ذکر هدایت کړئ دئ ، مثلا:

�د خپل خدائ نوم سهار او ماښام یادوه . �

حضرت أبوسعید (رضي الله عنه) وایي چي د حضرت رسول أکرم (صلی الله علیه وسلم) څخه پوښتنه وسوه چي د قیامت په ورځ د خدائ (ج) په نزد کوم بنده افضل او لوړ دئ ؟

ده مبارک (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل چي : د خدائ ذکرکونکي (نر او ښځي) .

بیا پوښتنه وسوه چي یارسول الله ایاد ذکرالهي کونکئ د خدائ په لار کښي د جهاد کونکي څخه هم أفضل دئ ؟

پیغمبر (ص) ورته وفرمایل : که هغه جهادکونکئ خپله توره پر کافرانو او مشرکانو وچلوي تر دې چي د هغه توره ماته سي او هغه خپله په وینو رنګ سي (یعني شهید سي) بیا هم د خدائ ذکر کونکئ په مرتبه کښي د هغه څخه بهتر دئ .

)د مشکوة حواله پر صحیح ترمذي . (

په بخاري شریف کښي له حضرت أبوهریرة څخه روایت دئ چي رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي چي الله تعالی فرمایي :

Download from: ketabton.com

زه د خپل بنده سره یم تر څو پوري چي هغه مایادوي او د هغه دواړي شونډي زما په ذکر سره حرکت کوي .

د حضرت عبدالله بن عمر (رض) څخه روایت سوئ دئ چي رسول الله (ص) فرمایلي دي : الاولکل شيء صقالة وصقالة القلوب ذکرالله ،یعنی

دهر شي صفایي سته او د زړه صفایي د خدائ (جل جلاله) ذکر دئ ، او د خدائ (ج) د عذاب څخه د خلاصون لپاره تر ذکر الهي هیڅ شئ بهتر نسته . اصحابو عرض وکړ ایا د خدائ (ج) په لاره کښي تر جهاد هم أفضل دئ ؟ ده مبارک (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل : که څه هم د جهاد کونکي توره په جنګ کي ماته سي . (مشکوة شریف).

محترمواسلامی وروڼوله مخه ترتحلیل دمباحثو دذکرپه دي برخه کښی داهل السنت والجماعت دڅلوامامانوموقف درته ذکرکوم کوم چی دتصوف اوطریقت په باره کښی يې درلودئ چی بیان يې په دې شرحه دی

اول

امام اعظم ابوحنیفه نعمان رحمه الله،څموږدغه مبارک اوعالیقدره امام په تصوف کښی صاحب دطریقت ؤپه هدایة النافع کښی مذکوردی چی امام اعظم په طریقت کښی دامام جعفرصادق شاګرداومریدؤپه درمختارکي اوپه حاشیه دابن عابدین کښی پردرمختاربااندی راغلی دی چی ابوعلی دقاق ویلی دی چی مادطریقت اخذله ابی قاسم نصرآباذی څخه کړیدی اوابوقاسم ویلی دی چی مادطریقت اخِسته له شبلی څخه کړی دی اوهغه له سری سقطی څخه اوهغه بیاله معروف کرخی څخه اوهغه بیاله داوودطائی څخه اخذدطریقت کړیدی اوهغه بیا علم اوطریقت دواړه له امام اعظم ابوحنیفه څخه حاصل کړیدی

دوهم

امام مالک بن انس رضي الله عنه هم صاحب دشریعت اودطریقت ددواړو وو علامه عدوي په خپله حاشیه کښي کومه چي پرشرحه دامام زرقاني پرته ده پرمتن دعزیه کوم چي په فقه مالکي کښي جوړسویدی ددریم جز په صفحه۱۹۵ کښي ویلی دي چي امام مالک رحمه الله تعالی فرمایلي دي (من تفقه ولم یتصوف فقدتفسق ومن تصوف ولم یتفقه فقدتزندق ومن جمع بینهمافقدتحقق)یعنی هرڅوک چی دفقهی علم حاصل کړی اوعلم تصوف اوطریقت حاصل نکړی اودطریقت پرلاربااندی ولاړنسی نوپه تحقیق سره به دغه سړئ فاسق وګرزی اوهرڅوک چی بیاطریقت اوعلم تصوف حاصل کړی اودعلم فقهی تحصیل ونکړی نوپه تحقیق سره به دغه څوک زندیق وګرزی اوهرڅوک چی دغه دواړه علمونه سره جمع کړی نوپه تحقیق سره دغه سړئ وحق ته ورسیدئ

Download from: ketabton.com

دریم امام شافعی رحمه الله فرمایلی دی چی ستاسی له دنیا څخه دری شیان وماته محبوب دی،اول ترک دتکلف دوهم له خلګوسره ښه معاشرت دریم پیروی اواقتداء په لاره پسی داهل تصوف،انظرکشف الخفاءللامام العجلونی ،ص،۳۴۱،جزء،،۱

څلرم امام احمدرحمه الله فرمایلی دی چی زه ترصوفیه ؤبهترین قومونه نه پیژنم یوچاورته وویل چی دوی سماع اوتواجدکوی ده په جواب کښی و رته وویل چی پریږده دوی چی یوساعت له خپل رب سره خوشحالی وکړی،غذاءالالباب شرح منظومة الآداب،جزء،۱ص،۱۲۰المحمدالسفارینی

Download from: ketabton.com

محترمووروڼودتصوف اوعرفان په دې برخه کښې وتاسی ته په تصوفی اصطلاحاتوکښې دذکردډولوبیان کوم کوم چې په دې شرحه دی:

۱ (تقلیدی ذکر (۲) تحقیقی ذکر (۳) (جلی) ښرګند ذکر (۴)(خفی) پټ ذکر

تقلیدی ذکر:

تقلیدی ذکر هغه ډول ذکرته ویل کیږي ، چې ذاکر محض دتقلید له رویه ذکرکوی ، یعنی ژبه یې په ذکر اخته وی ، مګر دزړه حضوریې لا نه وی موجود سوی ، پداسی حالت کی چې یوازی ژبه په ذکر مصروفه وي ، اوزړه ورڅخه خبرنه وی . شیخ اومرشد کوښښ کوي چې په مرید کښې باطنی حضور ، دزړه بیداری ، اوذهنی تمرکز زیات کړی . شیخ پدې پوهیږی چې د سالک په لومړنی دوره کښې دذکر قلبی توجه اوحضور نسبتا لږ وی ، اودهغو مرحلو څخه چې نوی صوفی اوسالک تیریږی ، دزړه دحضور پیداکېده ضرور امردی .ځکه چې په صوفیانه اصطلاحاتو کښې که ذکر په خوله ویل کیږی اوزړه ورڅخه غافله وی ، نتیجه یې داسی ده ، لکه : څوک چې تخم په شوره زاره مځکه کښې وکری . چې حاصل یې طبعا مطلوب نه وی .

تحقیقی ذکر :

دطریقت دسیر اوسلوک له مخې ذکر هغه وخت تحقق پیداکوی ، چې دکامل شیخ له لو ری ومریدته تعلیم اواجازه ورکړه سی ، اودهغه په روح اوزړه کښې ځای ونیسی څوپه دې توګه دذکراغېزه زیاته سی . ذکر په طریقت کښې دمریددلومړنی مرحلې بیا تراخیرنی پړاو پوری ، چې دفنا اوبقا مقامونه دي ، ملګری وي ، ځکه چې ذکر سره دزړه له حضوره مرید مرحله په مرحله دیوه مقام څخه وبل روحانی مقام ته لوړه وی .

جلی ذکر :

جلی اوښرګند ذکر هغه ډول ذکر ته ویل کیږی چې ، ذاکر نسبتا په لوړ اواز سره ذکر کوی په ځنوتصوفی سلسلوکښې دلوړ اواز یعنی (جلی) ذکر اصل منل سویدی ، دحضرت شیخ عبدالقادرجیلانی (رح) سلسله چې په قادر یه مشهوره ده وجلی ذکرته ترجیح ورکوی .

خفی (کرار) ذکر :

Download from: ketabton.com

خفی یاکرار ذکر وهغه ډول ذکرته ویل کیږی چی ذاکر په کښته اواز سره ذکر کوی . دحضرت شاه نقشبند (رح) طریقه چی په نقشبندیه ، سلسله سره مشهوره ده ، دخفی ذکر حالت یې منلی دی .

حتی که مرید دعادی خلګوسره په مجلس کښی ناست هم وی دخفی ذکر کولو څخه غافل نه وی . ذکرکه خفی وی یاجلی دمرید دزړه حضورلازم دی . دذکرنوعیت ، او وخت دپیر اومرشد له لوری ټاکل کیږی دذکر په نوعه کښی کله داسی حالت هم راځی ، چی مرید دخپل هر نفس چی با سی یا یې بیرته ننباسی ، د دالله جل جلاله داسماؤ څخه په هغه ډول چی دپیر له لوری وظیفه ورکړه سوی وی ، ذکر کوی ، دسا ایستواوبیرته ننیستوپه هردم کښی (ذکر) دلاسه نه ورکوی ، ځکه چی دمرید دپاره دطریقت له رویه په ذکر کښی یوګړی ځنډهم تاوان لری .

محترمو مسلمانانو له مخه تر دي چي د تصوف او عرفان دشرعی حیثیت په بیان شروع درته کوم ستاسي توجه یوې ضروري خبري ته را ګرځوم ، هغه دا چي دهغو شیانو له جملې څخه چي نن صبا په مسلمانانو کښې په عامه توګه منځ ته راغلي دي او د دې وړ دي چي ډېر افسوس باید سړے پرې وکړي یو لوے شئ دادئ چي له تصوف او عرفان څخه مسلمانان یا غافل دي ، او یا یې مخالف دي ، هغه خلق چي د تصوف اوعرفان عقیده لري له تصوف څخه په غفلت کښې پراتهٔ دي ۰ د مثال په ډول په هیڅ مدرسه ،او مکتب کښې د تصوف د علم یو کتاب هم محصلینو ته نه تدریس کیږي او نه تعلیم ، د اکثرو علماؤ چي پلټنه وشي نو صورتحال یې دا وي چې د تصوف د علم یو کتاب یې په ټول عمر کښي په کتب خانه کښې لا نه وي لیدلئ ، او ځیني خلق لکه وهابیان بیاپه دې ډول دي چي د اسلام د مقدس دین دغه عظیمه شعبه چي تصوف او عرفان دے بیخي کفر او شرک ګڼي ، او صوفیان او اولیاء کرام العیاذ بالله مشرکان او کافران بولي ۰ دبېلګي په توګه په یو کتاب کښې چې د ((فکر صوفي)) په نامه دئ او یو وهابي ملا چي عبدالرحمن نومیږي د تصوف د علم او د اولیاء کرامو په رد کښې جوړ کړئ دئ او نن صبا د انټرنیټ له لاري هم شائع شوے دے داسي راغلي دي : چي (العیاذ بالله) تر ټولو هغو فتنو چي مسلمانان په مبتلا شوي دي لویه فتنه د تصوف ده چي ټول قسمونه د کفر ئې په بغل کښې نیولي دي ۰ نو په دې سبب موږ غواړو چي مسلمانانوته د تصوف او عرفان په اړه درجه په درجه مفصل معلومات ورکړو.

د تصوف شرعي حېثیت

محترمو مسلمانانو د تصوف او عرفان دبیان د سلسلې په دې برخه کښي تاسو محترمو ته د تصوف شرعي حېثیت ، او د صوفي دکلمې تحقیق وړاندې کوم ۰ محترمو په اسلام کښې د تصوف شرعي حېثیت په دې ډول دے چي تصوف د دین یو داسي مهمه شعبه ده لکه څنګه چي (فقه) د دین مهمه شعبه ګڼله کیږي ۰د (درمختار) او د فقهې د نورو معتمدو کتابو په حواله لکه څنګه چي د فقهې د علم زدکړه فرض کفائي ده دا رنګه د تصوف د علم زده کړه

Download from: ketabton.com

هم په مسلمانانو باندې فرض کفائي ده ۰ د اسلام په ابتدائي دورو کښې حتی د امام ابوحنیفه رحمه الله په زمانه کښې ((علم فقه)) د دین د ټولو شعبو نوم ؤ په دې ډول چې علم عقاید ، او علم د ټولو ظاهري شرعي اعمالو لکه نمونځ ، روژه ، حج ۰ او د تصوف علم ټول په ((علم فقه)) کښې داخل وو همدا سبب دے چې امام ابوحنیفه رحمه الله خپل هغه کتاب چې په عقایدو کښې یې تصنیف کړے دے په فقه اکبر سره مسمی کړیدئ اودې ته دفقهې قدیمي اصطلاح ویله کیږي ، په وروسته زمانه کښې علماوو د ډېر اهتمام له وجهې ((علم عقاید)) ځانته علم وګرځاوو او په ((علم کلام)) سره یې مسمی کړ ، ا و ((علم اخلاق)) یې ځانته علم وګرځاوو او په ((علم تصوف)) سره یې مسمی کړ ، او د ظاهري اعمالو علم یې ځانته علم کړ او په ((علم فقه)) سره یې مسمی کړ او دې ته جدیده اصطلاح ویله کیږي ۰ دجدیدې اصطلاح له مخې د دین علم درې قسمه علم دے علم کلام ، او علم تصوف ، او علم فقه چې په قدیمه اصطلاح کښې دغو درې واړو ته فقه ویله کیده ۰ په قران کریم کښې او دا رنګه په نبوي (ص) مبارکو احادیثو کښې چې امر په تفقه في الدین راغلي دے مراد ورځخه د همدغې قدیمي اصطلاح مطابق زده کول د دغو درې واړو علومو دي ۰ د فقهې او د تصوف تر منځ داسې شدید تړون موجود دے چې عمل کول په فقهې باندې بې له تصوفه ، او عمل کول په تصوف بې له فقهې ممکن نه دے ۰ په قران کریم او په سنت نبوي کښې چې مسلمانان د فقهې په زدکړه امر شوے دے په هغه عمل کول بې له تصوفه ممکن نه دے ۰

محترمو ! تصوف مختلف نومونه لري لکه علم قلب ، علم اخلاق ، احسان ، سلوک او طریقت ۰ په قران کریم او په سنت نبوي (ص) کښې تصوف په اکثرو ځایو کښې د احسان په لفظ سره یاد شوے دے ، او زموږ په زمانه کښې دغه علم د تصوف په نامه سره مشهور دے ۰ محترمو! لکه څنګه چې ډېر افعال او کارونه د انسان له ظاهري اعضاو او اندامونو څخه صادریږي (چې دې ته اعمال ظاهره ویل کیږي) دا رنګه ډېر اعمال بیا داسې دي چې د انسان له باطن او زړۀ څخه صادریږي (اودغو اعمالو ته اعمال باطنه ویل کیږي) بیا لکه څنګه چې دغه ظاهري عملونه د شریعت له نظره ځیني فرض ،او واجب دي لکه نمونځ ، روژه ، زکات ، حج، وتر ،او ځیني سنت ، او مستحب دي ، او ځیني حرام ، او مکروه دي دا رنګه د انسان باطني عملونه د قران کریم او د سنت نبوي (ص) له نظره ځني عملونه فرض دي لکه تقوی ، له خدائ جل جلا له څخه ویره ، له خداے او رسول (ص) سره محبت ، اخلاص ، توکل ، صبر ، شکر ، تواضع ، خشوع ، قناعت ، حلم ، سخاوت ، حیا ، رحم دلي ، وغیره ، دغو اخلاقو ته فضایل او اخلاق حمیده ویل کیږي ۰او ځیني باطني عملونه د انسان بیا حرام او ناروا دي لکه تکبر ، عجب ، ریا ، محبت د مال ، محبت د جاه او منصب ، بخل ، بزدلي ، لالچ ، دښمني ، حسد ، کینه ، سنګدلي ، او بې محله یا له اندازې وتلې غصه ، وغیره چې دغو ته رذائل یا اخلاق رذیله ویل کیږي ۰

او لکه څنګه چې ظاهري اعمال ترفقهې پورې تعلق لري او دفقهې د علم له لارې دظاهري اعمالو فرض والئ او حرام والئ معلومیږي او د علم فقهې د دستور مطابق هر مسلمان مکلف دے چې دغه ظاهري عملونه انجام کړي دا رنګه تمام فقها او علما پردې باندې متفق دي چې له باطني اخلاق رذیله وو څخه ځان ساتل او دا رنګه باطني اخلاق

Download from: ketabton.com

حمیده په ځان کښې راوستل پر هر عاقل ، بالغ مسمان نر ، او ښځه باندې فرض دي په دې اړه د در مختار د اول جلد ٤٠ صفحه وګورئ ۰

له اخلاق رذیله ؤ څخه ځان ساتلو ، او اخلاق حمیده په ځان کښې راوستلو ته اصلاح النفس ، یا تزکیهٔ نفس ، یا تزکیهٔ اخلاق ، یاتهذیب اخلاق یا تهذیب نفس ویل کیږي او دا د تصوفو حاصل او مقصد دے ۰ په قران کریم کي الله پاک د نفس د تذکیې په شان کښې خپلو بندګانو ته دا سې هدایت فرمایلے دے: قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا (سورهٔ شمس ۹ او ۱۰ ایتونه) ۰ یعني په تحقیق سره په مراد ورسیدی هغه څوک چي پاک یې کړ نفس خپل له رزیلو اخلاقو څخه او په تحقیق سره نامراده شو هغه څوک چي پټ یې کړ نفس خپل په رزیلو اخلاقوسره ۰

محترمومسلمانانو وروڼو دتصوف اوعرفان پدې برخه کښې دهغوصفاتوبیان درته کوم کوم چې په طریقت کښې دمرید دپاره ضروردی چې په هغوصفتوسره به موصوف وي د دې دپاره چې له سلوک اودشیخ اومرشد له صحبت څخه ګټه واخلي او وکمال ته ور سیږي اوکه دغه صفتونه په مرید کښې موجود نه وي نوبیا له سلوک اوله صحبت څخه دمرشدفیض اوبرکت نسی حاصله ولای او وکمال ته نسی رسیدلای هغه صفتونه ټول شل صفتونه دي کوم چې دطریقت علماوو ذکرکړیدي اوشرحه یې په دې ډول ده

اول

صفت توبه ده، په طریقت کښي دمریددپاره داضروري ده چي کله له یومرشدسره بیعت وکړي نوبه دنصوح اوداخلاص توبه له ټولوګناووڅخه کاږي اوبیاچي له هرمقام څخه واوچت اولوړمقام ته ورسیږي نودتوبې تجدیدبه کوي ځکه په هرمقام کښي چي دَيْ وي نوځني داسي شیان سته چي نسبت وهغه مقام اووحال ته دده ګناوي بللي کیږي که څه هم دلاندي مقام ووالاته هغه شیان نیک کارونه ګڼل کیږي لکه چي په شریعت اوطریقت کښي دامشهورقول دی(حَسناتُ الابرارِ سیئات المقربین)بلکي دغه مقام اوحال چي ده درلودی نسبت وهغه مقام اوحال ته چي اوس دَيْ ورپورته سودطریقت له مخې ګناه بلله کیږی

دوهم

صفت زهددی یعني له دنیاڅخه بې رغبته کیدل دي،مریدبایدتارک ددنیا وي له عیاشي اوله تنعم او ترفه څخه مخ اړوُنکی وي دمریدبایدله دنیاسره دویني قدرتعلق وي چي شرعاً دي اړتیاورته لري اوفقط دده هغه جدي حاجتونه په پوره کیږي کوم چي دَيْ ورته اړوي،

دریم

Download from: ketabton.com

صفت تجریددی ـ مریدبایدمجردوي په دې معنی چي هغه ټولی علاقې اوتعلقات پري کړي اوځان ورڅخه وژغوري کوم چي شرعاًدهغې علاقي اوتعلق په مراعت کولوسره دَيْ مکلف نه وي او دالله جل جلاله په لارکښي چي دسلوک اودطریقت لارده دَيْ له ترقۍ اوله پرمختګ څخه راګرزه وي، لکه الله جل جلاله چي فرمایلي دي

)اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِکُمْ واولادکم عَدُوًّالَّکُمْ فَاحْذَرُوْهُمْ (

یعني بېشکه له ښځوستاسوڅخه اوله اولادوستاسوڅخه سته دښمنان تاسي لره نوووېرېږی له دوی څخه یعني ستاسوپه ښځواواولا دوکښي داسي ښځي اواولادونه هم پیداکیږي چي ددوی مراعت اوتعلق تاسي دالله جل جلاله اودهغه درسول(صلی الله علیه وسلم)په مخالفت کښي اچوي نوپه دې وجه دوی ستاسي دښمنان

دي نوبایدله دوی څخه وویرېږی اوځانونه ورڅخه وساتی،

څلورم

صفت عقیده ده،دمریدبایدعقیده برابره وي مریدبایدهغسي عقیده ولري کومه چي داهل السنت والجماعت له مسیرسره توافق لري اودڅلورواړامامانو له تګلاري سره مطابقه وي،مریدبایدله هغوټولوعقیدوڅخه پاک وي کومي چي داهل ا لسنت والجماعت دڅلورواړامامانودمسلک مخالفي دي،

محترمواسلامي ورونوپه تېره برخه کښي ماوتاسي ته ددې خبري ذکرکړي ؤچي دطریقت اودسلوک په لاره کښي چي څوک سیراوسلوک کوي اومُریدوي نودغه مریدبایدپه شلوصفتوسره موصوف وي چي دهمدغوشلوصفتوله جملې څخه څلورصفتونه ماپه تېره برخه کښي درته بیان کړل په دغه برخه کښي له مذکوروصفتوڅخه یوتعدادنورصفتونه درته ذکرکوم چي بیان یې په دې ډول دی

پنځم له دغوشلو صفتوڅخه تقوي ده مریدبایدپرهیزګاراوله الله جل جلاله څخه وېرېدونکی وي اوله حراماواوشبهَناکو شیانوڅخه بایدمُجْتنِبْ وي په خوراک اوڅښاک اولباس اوجامه کښي باید مُحتاط وي خوالبته په احتیاط کښي له مبالغې اوله افراط څخه هم بایدکاروانخلي ځکه چي بیادوسواس په مرض اخته کیږي اوترڅوچي یې طاقت وي په عزیمت بایدعمل کونکی وي نه په رخصت ،اودطَهارت اودنِظافت بایدپوره خیال ساتي، مګرپه دې باره کښي هم بایدافراط ونکړي چي دوسوسي په مرض مبتلا نسي ،اودارنګه په ټولواحوالوکښي داسلام دپیغمبر صلی الله علیه وسلم دغه هدایت باید نصب ا لعین وګرځوي چي(دَعْ مایُرِیْبُکَ الی مالایریبک)

Download from: ketabton.com

شپږمله دغوشلوصفتوڅخه چي دمريدپاره ضروردي صبردی،په شريعت کښي صبرپردرې قسمه دی،اول صبرپرطاعت اوعبادت دالله تعالی باندي، دوهم صبرله معصيت اوله گناؤ څخه،دريم صبرپرمصېبتوباندي، په مريدکښي بايددغه درې سره قسمونه دصبرموجودوي، اوله دې سره سره مريدبايد دهغوتړلوتقييداتواوپابنديوپرتابعداري باندي صبروکړي کومي چي دشيخ اومرشدله لوري وده ته په هغوی سره امرکيږي اوله شريعت سره موافقت لري،او که په يوه مرحله کښي په اساني سره صبرکول ورته گران سي نوله تصبرڅخه دي کاراخلي اوپه تکلف سره دي صبرکوي چي په نتېجه کښي الله جل جلاله وده ته دصبرتوفيق ورکړي لکه چي داسلام پيغمبر صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي (من تَصَبَّرَصَبرّهُ الله)

اوم له دغوصفتوڅخه مجاهده ده مريدبايدهميشه په جهادحقيقي ،جهادکامِل اوپه جهاداکبرکښي کوم چي عبارت دی له مخالفت څخه

دخواهشاتودنفس اودشيطان مصروف وي ځکه چي نفس ترڅوچي دده دخواهش مطابق رفتارنه کيږي نودَيْ دډيرکمزوري وږي زمري په مثال دی چي په دغه وخت کښي دَيْ دوي توان نلري چي تاپه هلاکت کښي واچوي اوکله چي دده دخواهشاتوتابعداري وکړه سي نوبيا دي ديوه زوروراوچاغ زمري په مثال گرځي اوستاپرهلاکولوباندي قدرت پيداکوي اوهلاکوي دي.

Download from: ketabton.com

ځما معززو اسلامي ورڼو ! د تصوف او عرفان په تیرو دوو برخو کښي ما وتاسي ته د هغو شلو صفتو له جملې ځخه کوم چي د مُرید دپاره ضرور دي اوه ۷ صفتونه بیان کړل ، اوس په دې برخه کښي د همدغو شلو صفتو له جملې ځخه یو تعداد نور صفتونه درته ذکر کوم ، چي په دې شرحه دي:

)۸ (صفت شجاعت دئ :

د مُرید دپاره په طریقت او شریعت کښي اتم صفت کوم چي په ده کښي باید موجود وي دادئ چي مُرید به شجاعت او دلاوري لري ، مُرید باید مردانه او دلیر وي ، تر څو چي دَی و کولائ سي چي له خپل نفس او شیاطین الجن والانس سره په میړانه مقابله وکړي او همیشه د دوی په مخالفت کښي واقع وي .

)۹ (صفت بَذَل دئ :

مُرید باید جوّاد ، سخي او شندونکئ د مال وي په حقو لارو کښي ؛ ځکه چي یو خو سخاوت د اسلام د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) له عمده صفاتو ځخه دئ ، او دارنګه د اسلام د مقدس دین له نظره سخاوت د مسلمان دپاره ډیر عظیم صفت دئ او و الله (جل جلاله) ته د تقرب او نزدیکت لویه وسیله ده ، او بل د طریقت په لاره کښي د مُرید دپاره د پر مختللو لوی عامل دئ ، او له دې سره سره بُخل د الله پاک په لاره کښي د پرمختللو ډیر لوی عائق او مانع دئ .

د اسلام پیغمبر فرمایلي دي : � السخي قریبٌ مِنَ اللهِ قریبٌ مِنَ الجنةِ بعیدٌ مِنَ النارِ ، والبخیل بعیدٌ مِنَ اللهِ بعیدٌ مِنَ الجنةِ قریبٌ منَ النارِ � (مشکوة وغیره) .

)۱۰ (صفت فتوّت دئ :

فتوت و جوانمردي ته ویل کیږي ، مُرید باید جوانمرد وي ، په دې ډول چي و هر چا ته پخپله درجه کښي ګوري او و هر حقدار ته خپل حق ورکوي او له نورو ځخه د حقګذارۍ طلبدار نه وي ، او د الله تعالی په دې قول چي : � وآت کل ذي حق حقه � او دارنګه د اسلام د پیغمبر په دغو ارشاداتو چي : � کلّم الناسَ علی قدرِ عقولِهِم � او � و أنزلِ الناسَ منازلَهُم � باندي عمل کونکئ وي .

)۱۱ (صفت صدق دئ :

مُرید باید صادق وي ، د مُرید ټولي معاملې که له خدائ سره وي او که د خدائ له مخلوق سره وي باید پر صداقت بِنا وي ، او همېشه یې باید داسلام د پیغمبر دغه هدایت نصب العین ګرځولئ وي چي : � الصدقُ ینجِي و الکَذِب یُهلِک . �

)۱۲ (صفت علم دئ :

Download from: ketabton.com

مُرید باید په هغه اندازه دیني عِلم حاصل کړئ وي کوم چي دَی ضرورت ورته لري ؛ ځکه د ضرورت په اندازه ددین علم ایزده کول پر هر مسلمان باندي فرض دئ .

امام أعظم أبو حنیفه (رحمه الله تعالی) چي د کومو أحادیثو روایت کړئ دئ د هغوی له جملې څخه (لکه چي طحطاوي ذکر کړیدي) یو حدیث دادئ چي :� طلب العلم فریضة علی کل مسلم . �

)١٣ (صفت نیاز دئ :

مُرید باید نیاز او عاجزي ولري ، په هیڅ حالت کښي باید عجز ، تواضع او تذلُّل په دې شرط چي د الله (جل جلاله) دپاره وي له لاسه ورنکړي او د اسلام د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) و دغه مبارک حدیث ته ځیر وي چي : � مَن تواضعَ لِلهِ رَفعَهُ اللهُ. �

محترمووروڼو دهغوشلوصفتوله جملې څخه کوم چي په طریقت کښې دمریددپاره ضروردي دتصوف اوعرفان په تېروبرخوکښي دیارلس صفتونه ماوتاسي ته بیان کړل اوس دهمدغوشلوصفتوله جملې څخه وځینونوروصفتوته گورئ،چی په دې ډول دی

)١۴ (صفت عَیَّارِي دئ،

ددغه صفت مقصددادئ چي مریدبایدخپل ځان ناچیز وشمیري اوپه لااباله توگه بایدخپل ځان ته همېشه کتونکئ وي ،اوله فروتنئ څخه ډک وي، لکه چي یوبزرگ په فارسي نظم کښي فرمایلي دي،

درعشق یاربین که چوعیّارمیرویم سرزیرپانهاده چوشطّارمیــــرویم

درنقطهء مرادبدین دورما رســـیم زیرابسرهمیشه چوپرکارمیرویم

جانرافداي یارگرانمایه کرده ایـــــم ورحکم میکندبسردارمیـــــــــرویم

مرگ ارکسي بجان بفروشدهمیخریم عیار وار زانکه بریارمیرویم

ماراچه غم زدوزخ وباخلدمان چکار دلداده ایم مابردلدارمیرویم

)١۵ (صفت ملامتیاده،

په دې معنی چي مریدبایدپه دې ډول وي چي نام اوننگ،مدح اوذم ،رداوقبول دخلگودده په نزد یوشان وي،نه بایددنامه اودشهرت خواهشمندوي اونه بایددې فکراوسوچ ورسره وي چي خلگ زماښه وایي اوکه بدوایي اوپه خلگوکښي زه مقبول یم اوکه نامقبول یم اونه بایدپه دې باک اوپروا کونکئ وي چي خلگ له ماسره دوستي کوي اوکه دښمني کوي،بد راته وایي اوکه ښه راته وایي

Download from: ketabton.com

)١٦ (صفت عقل دئ،

مريدبايدعقل مندوي اوپه هرباب کښي له هوشيارئ اوبيدارئ څخه کاراخستونکئ وي،اوپه مقتضی دعقل عمل کوي خصوصا دخپل استادپيراومرشدپه باره کښي

)١٧ (صفت ا دب دئ،

مريدبايدادبناک وي اوخاونددښواخلاقووي خصوصاً له خپل شيخ اواستادسره بايدله لوی ادب څخه کاراخستونکئ وي،اوپه ظاهراوپه باطن کښي دخپل شيخ واشاراتوته متوجه وي،اوکه شيخ وده ته دده پرتقصيراتوباندي کومه تنبيه ورکړي نودفعتاً بايددخپل شيخ له تنبيه سره سم دخپلوتقصيراتواصلاح وکړي،اوپه دې باب کښي بايدله هرقسم تعلل،حجت گويي اوبهانه جويي څخه ډډه کونکئ وي،

مولاناروم صاحب دادب په باب کښي فرمايلي دي ،

ازخـــــــداخواهيم توفيق ادب بي ادب محروم ماندازلـــــطــف رب

بي ادب تنهانه خودراداشت بد بلکي آتش درهمه آفــــــــــــاق زد

هـــــــرچه برماآيدازظلمات غم آن زبــــــي باکي وگستاخي است هـم

همدارنگه يوبل بزرگ فرمايلي دي

حافظاعلم و ادب ورزکه درحضرت شاه هرکرانيست ادب لائق خدمت نبود،

محترمواسلامي ورونودتصوف اوعرفان په دې برخه کښي دمريددښلوصفتوله جملې څخه داتلسم او نولسم اوشلم صفت بيان درته کوم اوداولسوصفتوبيانونه مي په تېروبرخوکښي درته کړيدي،

)١٨ (صفت حسن خلق دئ :

مريدبايدښه اخلاق ولري اوله تکبر،تفاخراوله عجب اوله جاه طلبۍ څخه اجتناب کونکی وي له خپلوملگرو اوله هرچاسره بايدپه ښواخلاقوگذاره کوي،داسلام په مقدس دين کښي ښه اخلاق په ډېره لوړه کچه اهميت اوارزښت لري،داسلام پيغمبر صلی الله عليه وسلم په يوه حديث کښي کوم چي په مشکوة وغيره کښي ذکرسويدئ فرمايلي دي

)ان من احبکم الي واقربکم مني مجلسايوم القيامة احاسنکم اخلاقا(

اوبالمقابل بداخلاق داسلام دمقدس دين له نظره ددنيا اوآخرت ددناکامي اوبدبختۍ ډېرغټ سببونه دي

Download from: ketabton.com

)۱۹ (صفت تسلیم دئ :

مُریدبایدو خپل مرشداواستاذته ظاهراً اوباطناً خپل واک اواختیاروسپاري ، خوپه دې شرط چي استاذ اومرشدېې واقعاًمرشدوي کامل اومکمل وي،ټگ اوناقص نه وی ځکه له ناقص استاذ څخه اخذ او تعلم د طریقت له مخي داسي مثال لري لکه له شیطان څخه چي دعلم اخذکوي

مولانارومی صاحب فرمایلي دي :

چون بسي ابلیس آدم روي هست ــ پس به هر دستی نباید داد دست

زانکه صیاد میزند بانگ صــفیر ــ تا بگیــــرد مرغ را آن مرغ گیر

حرف درویشان بدزدَد مَرد دون ــ تا بگوید بر ســلیمی آن فسون .

او دارنګه د طریقت علماؤ فرمایلي دي چي مُرید به و مُرشِد کامِل مُکمِّل ته داسي تسلیم وي لکه مُرده چي و غسل ورکونکي ته تسلیم وي .

)۲۰ (صفت تفویض دئ :

مُرید باید په مقتضی ددې قول د خدائ پاک چي � وأُفَوِّضُ أمرِي الی اللهِ اِنَّ اللهَ بصیرٌ بالعِباد � خپل ټول کارونه و الله (جل جلاله) ته وسپاري ، لکه چي یوه بزرګ فرمایلي دي:

وکلت الی المحبوب امري کله ــ فان شاءاحیاني وانشاءاتلفا

اولکه چي یوبل بزرګ فرمایلي دي

بگذاشته ام مصلحت خویش بدو ــ گربکشد ورزنده کنداوداند

تادل رقم عشق برجان دارد ــ باران بلابرسردل مېبارد

جانابسرت کزتونګردانم روي ــ ګرعشق هزارازین برویم آرد،والسلام

قدرمنووروڼوکوم څه چي زه په دغه اوپه راتلونکو برخه کښي درته لیکم نوباعث پرهغه باندي داشئ دئ چي له ځینوویب سایټو څخه زماځیني بیانونه کوم چي دتصوف اوعرفان په اړه دي بعضوعربي مواقعو او ویب سایټو کوم چي وعراق اووغیره ته منسوب دي نقل کړیدي اوبیاپې داخبره زیربحث ګرځولې ده چي دافغانستان یونامتوعالم مولانامحمدمعین الدین ابوالفضل په رسمی مواقعوکښي دتصوف مدح، صفت اوبیان کوي اوپه دې باره کښي ډیروعربوعلماووخپل نظرونه ورکړیدي چي په هغوی کښي اکثر مثبت نظرونه دي که څه هم زیات

Download from: ketabton.com

ددغواكثروعلماوو سلفيان دي، اوصرف دوويادرو سلفی عالمانو منفی نظرورکړيدئ خوددغوعلماوودنظرو په اول سرخط کښي چي کوم بيان په مذکورووېب سايټوکښي ذکرسويدی دهغه معنی اومطلب په دې ډول دئ :

نن ورځ مي په ځينورسمي مواقعوکښي وليدل چي مولامعين الدين ابوالفضل دتصوف مدحه کوي ، دغه رباني عالِم د تصوف په اړه وخلگو ته بيانونه ورکوي او د تصوف له اهميت څخه بحث کوي ، د مولانا معين الدين له دغو بياناتو څخه دا خبره څرگنده سوه چي کومه اوازه چي څمور د عربو په منځ کښي خپره سوېده چي د افغانستان عالمان او طالبان له تصوف څخه منکر دي او د سلفيت عقيده لري دروغ او بې اساسه ده ، بلکي د افغانستان عالمان او طالبان اهل د تصوف حقيقي دي او ددين د دښمنانو په مقابل کښي په شجاعتمنده او صادقانه توگه جنگيږي .

او ځينو عمده عالمانو د دوی داسي نظر ورکړئ دئ چي په اسلام کښي چي کوم نامتو او باشجاعته مجاهدين تير سويدي نو هغه ټول متصوفين وو ، لکه عثمانيه سلاطين ، صلاح الدين ايوبي ، محمود غزنوي او لکه عمر مختار وغيرهم .

ــــ ما چي د دوی نظرونه ټول وکتل نو و درو خبرو ته ډير سخت حيران او په تعجب کښي پاته سوم :

اول ودې خبري ته چي په موجوده زمانه کښي پداسي حساسو او نازکو حالاتو کښي چي د دنيا ټول کافران سره له دې چي دوی په خپل مابين کښي زيات پريکړنونه ، عداوتونه او اختلاف د نظر سره لري د مسلمانانو په مقابل کښي يو صف او متحد ملت گرځيدلي دي ،او مسلمانان (پر ځاځ ددې باند چي له مذهبي تعصباتو څخه لاس واخلي او خپل جزئي او فرعي اختلافات غير ملتفت اليها وگرځوي او د کفارو په مقابل کښي ودريږي او له اسلام څخه دفاع وکړي) نور هم په مذهبي تعصب کښي تشدد او ټينگار کوي او د کفر تر دفاع يې ودغه کار ته اهميت ورکړئ دئ .

دوهم ودې خبري ته چي د فغانستان مسلمان ملت ، خاص بيا د افغانستان عالمان او طالبان د امام اعظم ابو حنيفه (رضي الله عنه) مذهبيان دي او په علم عقايد کښي د علَم الهُدی امام ابو منصور ماتريدي (رحمه الله تعالی) پيروان دي ، نو بيابه په دوی کښي داسي خلگ څنگه پيدا سي چي هغوی دي له تصوف څخه انکار کوي ؛ ځکه له تصوف څخه انکار له حنفيت او ماتريديت څخه په قطعي ډول خارجيدل دي .

دريم ودې خبري ته چي د تصوف مطلب زهد او تزکيه ده ، يعني له ناروا خويو څخه ، لکه کبر ، حسد ، فخر ، بخل وغيره ځان پاکول ، او تحليه يعني په ښو اخلاقو سره ځان ښايسته کول دي .

نو که څوک دا ډول عقيده ولري چي العياذبالله تصوف داسلام يو جزء نه دئ نو دا عقيده يې دې لره مستلزمه ده چي په اسلام کښي زهد نسته ، په اسلام کښي دانسته چي له بدو اخلاقو به ځان صفا کوې او په ښو اخلاقو به ځان ښايسته کوې ، سره له دې چي الله پاک فرمايلي دي :

Download from: ketabton.com

�قد افلَحَ مَــــن زكّها و قـــد خابَ مَـــن دسها . �

او سربيره پر دي پر اهل تصوف باندي طعن ويل دمسلمانانو پر څلورو امامانو باندي او دارنګه پر هغو ټولو مخکښو علماؤ باندي طعن ويل دي کوم چي د هغوی له امامت او جلالت د شان څخه منکرين د تصوف او د اهل تصوف هم انکار نه سي کولایٔ .

په راتلونکو برخو کښي به زه انشاَءالله و تاسي ته د څلورو امامانو او دارنګه د عالم اسلام په منځ کښي د مسلمو علماؤ ، لکه امام نووي ، امام عز بن عبدالسلام ، علامه سيد شريف الجرجاني ، شيخ محمد ابو زهره ، امام محاسِبي وغيرهم نظرونه او بيانونه د تصوف او د اهل تصوف په باره کښي ذکر کړم.

محترموورونږو اوس دامت مسلمه دهغواماماناواوعالمانوکوم چي دتمام امت مسلمه مخکښان اووټول امت مسلمه ته مقبول دي داقوالو په ذکرپيل درته کوم هغه قولونه ددوی چي دتصوف په اړه يي کړيدي

دڅلورواماماناوقولونه دمخه هم ما درته ذکرکړيوو اوس بې بيا انشاءالله ددغواقوالودجريان په اخيرکښي دهريوه قول درته ذکرکړم .

دتصوف په اړه دامت مسلمه دعلماووقولونه په دي شرحه دي:

اول : امام النووي، المتوفی سنة(٦٧٦)هجري (رحمه الله تعالی) .

محترموورونږوامام نووي هغه عالم دئ کوم چي وټول امت مسلمه ته مُسَلم اومقبول عالم دئ اودصحيح مسلم شارح دئ حتی هغه خلګ هم کوم چي دتصوف دښمنان دي امام نووي په هراعتبار تسليموي اومني يې،،دتصوف په اړه ده په خپله رساله کښي کومه چي په � مقاصدالامام النووي في التوحيد والعبادة واصول التصوف � سره نامداره سوېده داسي فرمايلي دي:

اصول طريق التصوف خمسة،(١) تقوالله في السروالعلانية،(٢) اتباع السنة في الاقوال والافعال (٣) الاعراض عن الخلق في الاقبال والادبار(۴)الرضاعن الله في القليل والكثير(۵)الرجوع الی الله في السراء والضراء .

يعني دتصوف دطريقي اودلاري ټول بنيادي اصول اواساسات پنځه شيان دي :

١) : (تقوی اوويره له الله جل جلاله څخه په په پټه اوپه ښکاره کښي،يعني هرڅوک چي له تصوف سره رښتونیٔ تعلق لري نوهغه به له الله جل جلاله څخه ويريږي اودغه وېره بې په دي ډول وي چي که تنها اويوازي وي هم له الله جل جلاله څخه به وېرېږي اوکه په خلګوکښي وي هم له الله جل جلاله څخه به ويريږي .

٢) : (اصل اواساس دتصوف اتباع دسنت درسول عليه السلام ده په ټولوقولواوپه ټولوفعلوکښی دده.

Download from: ketabton.com

يعني تصوف خلگ ودې ته رابولي چي خپلي خبري او لفظونه او خپل ټول کارونه د رسول (صلوات الله عليه واله وصحبه اجمعين) د سنت او طريقې تابع وگرځوي .

)۳ : (اصل او اساس د تصوف اعراض او مخ اړول دي له مخلوق څخه په حال د اِقبال او د اِدبَار د دواړو کښي .

يعني هر څوک چي له تصوف سره واقعي تعلق ولري نو هغه به و خلگو ته هيڅ اسره نکوي او نه به هغه قسم گډون او اختلاط له خلگو سره کوي کوم چي دَى له الله (جل جلاله) څخه په غفلت کښي اچوي ، بلکي په کامله توگه به و الله تعالى ته متوجه وي ، او دا صفت به په هر حال کښي وده ته ثابت وي ، هم په حال د �اِقبال � او د مخامخ کيدو کښي له خلگو سره او هم په حال د � اِدبَار � کښي يعني په حال کښي د شا گرځولو وخلگو ته .

)۴ (اصل او اساس د تصوف راضي کيدل دي له الله (جل جلاله) څخه په لږ او په ډير په دواړو کښي .

يعني څوک چي مدعي د تعلق د تصوف وي نو په ده کښي به دا صفت موجود وي چي له الله جل جلاله څخه به په هغه حال کښي هم راضي وي چي کم شئ وده ته ورکړ سي ، مثلاً مال يې کم وي ، اولاد يې کم وي ، عزت يې کم وي او رتبه يې کمه وي ، اوپه هغه حال کښي به هم راضي وي چي ډير شئ ورکړ سي .

)۵ : (اصل او اساس د تصوف رجوع ده و الله (جل جلاله) ته په خوشحالي او په راحت کښي ، او دارنگه په تکليف ، مرض او مصيبت کښي .

يعني متصوِّف انسان به په هيڅ حالت کښي د الله (جل جلاله) په تعلق ، عبادت او بندگي کښي سستي او کمزوري نکوي ، نه بې خوشحالي ، اسايش او راحت د الله پاک له بندگۍ څخه راگرځوي ، او نه به مصيبت ، غم او تکليف و ده ته ددې باعث گرځي چي د الله پاک په بندگي کښي تکاسل او تغافل وکړي .

محترمو مسلمانانو ! د اسلامي أمت ددغه ستر امام قول او نظر مى كوم چي د تصوف په اړه يې کړئ دئ درته بيان کړ ، نو اوس قضاوت او فيصله تاسي وکړۍ چي د تصوف مقصد دغه پنځه شيان سي لکه چي امام نووي فرمايلي دي ، او سره له دې يو څوک له تصوف څخه انکار کوي يا بد پر وايي ، نو ايا ! دغه انکار او بد ويل بې په حقيقت کښي دا معنى ونلري چي : په پټه او ښکاره کښي له الله څخه ويره ښه کار نه دئ ، او دارنگه متابعت د رسول (عليه السلام) ښه کار نه دئ ، دارنگه العياذ بالله په هر حال کښي و الله (جل جلاله) ته راجع کيدل ښه کار نه دئ ؟ .

او چي دا معنى ولري نو بيا و دغو خلگو ته په کومه سترگه بايد وکتل سي کوم چي له تصوف او له اهل تصوف څخه انکار کوي او بد پر وايي ؟

Download from: ketabton.com

تنبیه :

محترمو ورونو ! دلته د یوې خبرې ذکر کول ضروري ګڼم هغه داده چې کوم تصوف چې زه يې مدح او صفت درته کوم ، او دارنګه کوم اهل تصوف چې زئې تائید کوم او پر منکرینو باندې يې بد وایم له دې څخه ځما مقصود صحیح او حقیقي تصوف او اهل تصوف دي ، پاته سوه هغه خلګ چې په ټګۍ برګۍ او په دروغو سره و تصوف ته خپل ځانونه منسوبوي او ددې ادعا کوي چې موږ اهل طریقت یو او خود ساخته رویې او طریقې يې په مخه پسې اخستي دي ، چې له ظاهر او باطن د شریعت څخه مخالفي دي ، لکه په موجوده زمانه کښې چې په هر اسلامي هیواد کښې دغه قسم ټګان موجود دي ، نو دا نه زه اهل تصوف او اهل طریقت بولم او نه له دوی څخه دفاع کوم .

دشریعت په علماؤ کښې هم علمآء سوء ، علمآء باطل او عُلمآء دنیا پیدا کيږي ، او و طریقت ته چې کوم خلګ ځانونه منسوب بولي په هغوی کښې هم دغه ډول بد خلګ پیدا کيږي ، دا هغه خلګ دي چې د دوی په باره کښې مولانا جلال الدین رومي (رحمه الله تعالی) فرمایلي دي :

چــون بسي ابــلیس آدم روي هـــــســـــت

پس بـــه هـــر دَســـتِي نبـــاید داد دســـت

حَـــــرف درویشـــان بدُزدد مـــردِ دون

تـــا بگـــوید بر ســــلیـــمي آن فـــسون

زانـــــکه صــــیاد میزند بـــانګِ صفـــیر

تا بګـــیرد مـــرغ را آن مـــــرغ ګـــــیر.

والسلام ومن الله التوفیق

Download from: ketabton.com